

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Dispvtatio XIV. De Quantitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Probatur tertio: quia potest vnum numero corpus per potentiam absolutam ponit in pluribus locis disiunctis (& quidem circumscripiti secundum Scotum) ergo potest idem numero accidens ponit in pluribus subiectis disiunctis, à paritate rationis.

Dices: non esse eandem rationem, quia locatum non dependet à locis, accidens autem dependet à subiectis.

Contra primò: quia accidens potest non dependere à subiectis, si Deus velit supplerre concussum subiecti, ergo saltem in tali casu posset ponit in pluribus subiectis sine eo quod dependet ab illis, quemadmodum potest ponit corpus in pluribus locis, à quibus non dependet.

Contra secundò: quia quod accidens dependet à subiecto, non impedit quominus possit ponit in pluribus subiectis, nisi dependet totaliter & adaequate à quolibet ex illis pluribus: sed non debet dependere sic necessariò, potest enim fieri quod à quilibet ex illis partialiter tantum & inadæquate dependet: ergo tunc saltem posset ponit in pluribus subiectis, quamvis non posset ponit in ipsis cum dependentia adæquata ad quodlibet ex illis, in principiis Scotti, qui negat vnum effectum dependere posse à pluribus causis dæquatis.

31. Obiectis primò Scotum citatum pro prima sententia. Respondeo Scotum eo loci non dicere absolutum, quod vna formam substantialis non possit esse in pluribus materiis; neque etiam dicit absolute, quod eodem modo implicat vnam formam substantiali esse in pluribus materiis, & vnam formam accidentalem in pluribus subiectis; sed solum argumentatur contra responsonem' quamdam Varronis: quod ut intelligatur clarissime, proponam hic difficultatem, cui respondet Varro, & ipsius responsonem. Itaque contra sententiam Varronis, & D. Thomæ tenentium quod vna natura possit assumi & personari simul tribus personalitatibus diuinis, occurrit statim hæc difficultas, quod ex eo quod natura diuina immediate suppositetur tribus personalitatibus diuinis, colligatur bene eam esse infinitam: ergo si vna natura creata esset in tribus personis diuinis, illa natura esset infinita, sed hoc est absurdum: ergo nequit vna natura creata sic assumi.

Huic difficultati respondet Varro, quod non ex eo quod natura diuina suppositetur tribus personalitatibus, colligatur eam esse infinitam; sed ex eo, quod sit identificata illis & propriis ipsis: natura autem assumpta non esset identificata ipsis, nec propria, sed aduentitia, seu accidentialis; vnde non sequeretur infinitas huius ex illa assumptione.

32. Contra hanc responsonem adducit Doctor doctrinam præmissam, & ostendit per eam, quod perinde est naturam esse accidentalem seu substantiali & propriam, quantum ad hoc quod colligi possit eius infinitas ex eo quod esset in pluribus, & dicit quod aquæ sequitur infinitas formæ substantialis ex eo quod esset in pluribus materiis, & formæ accidentalis ex eo quod esset in pluribus subiectis, & consequenter, quod prædicta responso, quæ ponit disparitatem inter naturam diuinam & creatam, quantum ad personationem per plures personalitates, in hoc quod vna sit propria, & altera aduentitia, seu accidentialis, ad nihil deseruat. Ex quo patet, quod Scotus non dicat absolute formam substantiali non posse esse in pluribus materiis, sed dicit quod tam bene sequeretur infinitas formæ accidentalis ex eo quod esset in pluribus subiectis, quam sequeretur infinitas formæ substantialis ex eo quod esset in pluribus materiis. Quod sane mihi videatur directum intentum Scotti eo loci, neque ad impugnationem istius responsonis requirebatur, quod absolute asserteret formam substantiali non posse esse in pluribus materiis, sed sufficiebat quod si sequeretur ex hoc infinitas eius, similiter sequeretur ex eo, quod forma accidentalis esset in pluribus subiectis, infinitas eius.

Quocunq; autem ad rei veritatem, nisi sequatur aliud inconveniens, aut repugnantia ex eo, quod forma substantialis possit esse in pluribus materiis sunul, præterquam

quod esset infinita, existimo formam substantiali posse esse in pluribus materiis, quia reuera non sequeretur ex hoc præcisè eam esse infinitam: an autem sequatur alia repugnantia, dicemus lib. i. Physicorum, & modo satis sit dicere, quod si non sequatur alia repugnantia, ex hoc, quam sequitur ex eo, quod forma accidentalis possit ponit in diueris subiectis, quod idem sit dicendum de vtraque; si vero sequatur aliqua particularis repugnantia ex inexistencia vnius formæ substantialis in pluribus materiis, tum non erit idem dicendum de ipsa, atque de formæ accidentalis inexistencia in pluribus subiectis, quia reuera ex hac nulla sequitur repugnantia.

33. Ad confirmationem illam ex doctrina Scotti, nimirum quod secundum ipsum repugnet eandem naturam assumi à pluribus personis immediate: ergo repugnat idem accidens subiectari simul in pluribus subiectis; Respondeo negandam esse consequentiam in casu, quo accidens poneretur in pluribus subiectis, sine dependentia vlla, siue cum dependentia partiali à quilibet ex illis: & ratio disparitatis desumenda est ex ipsomet principio Scotti, quo probat eandem naturam non posse assumi à pluribus personis, quia scilicet inde sequeretur, quod dependet à qualibet ex illis, & non dependet; ex hoc enim principio sequitur quod non esset idem dicendum de accidente quantu ad existendum pluribus subiectis, & de natura quantum ad assumptionem à pluribus personis, nisi accidens dependet à pluribus subiectis, & etiam nisi dependet adæquate à quilibet ex illis, quo modo non esset posse esse in pluribus subiectis. An autem natura humana possit ita assumi à pluribus personis diuinis, ut non dependet adæquate ab vlla ex illis, sed partialiter tantum, examinandum remitto ad materiam de Incarnatione.

DISPUTATIO XIV.

DE QVANTITATE.

PRIVS egit Philosophus de prædicamento Quantitatis, quam de vlo alio accidentis prædicamento, non quod ceteris sit perfector, quia ostendemus postea Qualitatem esse Quantitatem perfectior, sed quod immediate subiectetur in substantia, & quod ex ipsius qualitatibus plurime ipsi subiectentur. Quod autem ad rem ipsam attinet, posset sine dubio de qualitate prius agi; sed reuera parum refert quo ordine de his prædicamentis tractetur, modo tractetur de singulis sufficienter.

QVÆSTIO I.

Quid sit Quantitas ut sic.

Quantitas est duplex: vna virtutis, quæ est perfectio rei, secundum quam vna res dicitur magis, vel minus perfecta quam alia res, seu maioris, vel minoris, aut aequalis perfectionis cum alia re, competitque non creaturis tantum, sed ipsi etiam Creatori, qui propterea in facie pagina sape *Magnus* appellatur: De hac autem modo non agimus, quia non spectat ad aliquod vnum prædicamentum, sed vagatur per omnia, cum vnaquaque res habeat sibi identificatam suam propriam perfectionem, siue sit substantia siue accidens, præsertim absolute, quod addo, quia aliqui sunt, qui dicunt relationes nullam dicere perfectionem, & quidem Scottista ferunt omnes id tenent de relationibus diuinis, de quo suo loco. Alia est *Quantitas molis*, solis corporibus conueniens, ratione cuius vnum corpus dicitur esse maius, aut minus alio corpore, non virtute, sed extensione, aut numero partium integralium; sicut dicitur vnum mons esse maior uno homine, quo tamen minor est virtute & perfectione. De hac autem quantitate molis agimus in hac disputatione, & in hac questione definitionem & rationem eius formalem inuestigamus iuxta mentem Philosophi.

CON

Disput. XIV. Quæst. I. & II.

195

CONCLV SIO I.

Descriptio
Quantica-
tis.

2. Bene describitur Quantum à Philosopho s. Met. cap. 7. esse id quod est diuisibile in ea, que insunt, quorum etrumque, vel unum quodque unum quid, & hoc aliquid aptum est esse. Hæc est communis omnium Peripateticorum, qui vel ipsa Philosophi autoritate ad concorditer eam tenendam adduci poterunt. Probatur autem, quia omni & soli Quanto competit, declaratque naturam eius absque defectu, vel superfluitate, quatenus distinguitur ab omni alio, quod non est quantum, ut ex explicatione singularium partium constabit, & ex dicendis in tota hac questione. Ut autem distinctius natura Quantitatis applicetur, antequam explicetur definitio, qua à Philosopho applicata est quantitati in concreto applicabimus eam quantitatibus in abstracto, que iuxta illam descriptionem describi potest esse Accidens per se diuisibile in ea que insunt, quorum virumque vel unumquodque unum quid & hoc aliquid aptum est esse.

Dicitur esse Accidens, quia accidentis est genus vel quasi genus, in quo conuenit quantitas cum accidentibus ceterorum praedicamentorum, sive vnoce, sive analogice, parum refert ad propositum. Dicitur: diuisibile, ut distinguiatur ab accidentibus indiuisibilibus. Dicitur: in ea que insunt, id est in partes ex quibus actualiter componitur, ut distinguiatur ab accidentibus vniuersitibus, que sunt diuisibilia in partes subiectivas, seu in inferiora sua, ut albedo est diuisibilis in hanc & illam albedinem, que insunt ipsis non actu, sed potentia. Dicitur: quorum virumque, id est quarum partium actu ipsis inexistentium virumque, si duas sint, vel unumquodque, id est unaquaque pars si plures partes sint in ipso, est unum quid, id est quid complectum, & hoc aliquid, id est aliquid singulare existens extra alteram partem: & per hoc distinguitur à toto essentiali tam metaphysico, quam physico, quia partes, in quas diuidi potest totum metaphysicum, sunt intra se inuicem per realem identitatem, cum solum formaliter distinguantur, & ex partibus physicis essentialibus, in quas totum physicum diuidi potest, vna nempe forma subiectaria in altera, nempe materia, & non extra illam. Distinguitur etiam per hoc à substantiis mixtis, quamvis componerentur formaliter illa ex quatuor elementis, & quamvis hæc quatuor elementa, ipsi formaliter inexistenter: nam licet ex hac hypotheci mixtum esset diuisibile in elementa tanquam in partes formaliter & actualiter ipsum componentes, & licet qualibet ex his partibus esset ens completum: tamen vna pars ex ipsis non est extra aliam in mixto, sed in qualibet parte signabili mixti omnia quatuor elementa reperiuntur. Quod si elementa non insint formaliter in mixto, sed tantum virtualiter, tum quantitas distinguitur à mixtis ut mixta sunt diuisibilia in elementis, per hoc, quod sit diuisibile in ea, que insunt actu & formaliter in ipso: nam sic non insunt elementa mixto iuxta hanc sententiam, quæ longe communior est apud Peripateticos. Sed & etiam distinguitur à mixtis quomodocumque insunt ipsis elementa, per hoc quod quantitas sit accidens, mixta vero composta ex elementis non sine accidentia, sed substantia.

3. Contra descriptionem hanc quantitatis statim occurrit difficultas; quod tota illa videatur conuenire alicui qualitatib; verbi gratia calor: nam calor est diuisibilis in ea que insunt, quorum unumquodque est unum quid, & hoc aliquid. Ceterum est enim quod calor sit diuisibilis in partes integrales caloris, que sunt extra se inuicem, & quorum unaquaque pars est ens completum, & per se potens existere tam bene quam possint partes quantitatis.

Sed respondetur facile, diuisibilitatem, que ponitur in descriptione quantitatis, esse diuisibilitatem per se, & in ordine ad causas naturaliter agentes præterim corporeas, ita ut quantitas sit illud accidens quod potest per se ratione sui diuidi in partes sibi inexistentes, & ratione cuius cetera; que sunt naturaliter diuisibilia & separabilia, possunt sic diuidi. Hæc autem diuisibilitas non competit calor, nec vlli qualitatib; quamvis enim naturaliter possint diuidi separabile parts caloris, tamen non possint sic

diuidi, nisi essent quantæ aut per receptionem quantitatis in se, aut per inhaitionem in quantitate aut quanto: nam si poneretur calor absque quantitate, esset penetrabilis cum quocumque corpore, & consequenter non posset naturaliter partes eius separari ab inuicem per interpositionem vlli corporis, & idem est dicendum de substantia. Quantitas autem, si per se poneretur absque substantia, cui inhaeret, posset naturaliter diuidi per interpositionem corporis, ut patet in mysterio Eucharistie. Et similiter posset diuidi, si poneretur absque vlla qualitate, cum certum sit qualitates non conducere vlla ratione ad hoc ut quantitas diuidi possit, aut partes eius separari. Vnde patet quantitatem ita esse per se diuisibilem, ut cætera, que diuisibilia sunt, non habeant diuidi posse naturaliter nisi à quantitate.

4. Dices: si substantia haberent posse diuidi à quantitate, quælibet substantia quanta posset naturaliter diuidi: sed hoc est falsum, quia substantia cæli non habet sic posse diuidi, cum sit inconcupitibilis.

Respondeo, quidquid sit an cælum sit quantum quantitate proprie dicta & praedicamenta, de quo suo loco, negando sequelam: quia non omnis substantia quantitate affecta, deberet posse diuidi, nisi habeat conditiones requiras ad hoc ut mediante quantitate diuidi possit: & hinc si poneretur quantitas in Angelo, non posset tamen nec Angelus, nec quantitas eius diuidi naturaliter ut existens in Angelo, quia deest Angelo pluralitas partium entitatiuarum, in quas diuidi posset. Vnde si deest cælo diuisibilitas fundamentalis in ordine ad potentiam naturalem, quamvis habeat quantitatem, non poterit naturaliter diuidi, nec etiam quantitas in ipso subiectata. qui hæc nequit diuidi quin subiectum ipsis diuidatur, alias posset naturaliter ponи extra subiectum: neque hinc sequitur quod quantitas cæli non sit per se diuisibilis, nam ex se quidem & ex sua ratione formalis est diuisibilis, cum sit eiusdem rationis, ut supponitur, cum aliis quantitatibus; sed per accidentem, ratione scilicet subiecti sit, ut non sit proxime diuisibilis. Itaque dicitur per se diuisibilis, quia quantum est ex parte sua, nisi poneretur impedimentum extrinsecum, posset diuidi; non autem dicitur ita esse ex se diuisibilis, quasi non posset ab extrinseco fieri ut non posset proxime diuidi. Quæ doctrina confirmari potest ex eo, quod quamvis omnia corpora naturalia sunt diuisibilia, & habeant quantitatem eiusdem rationis, tamen propter diversitatem suam specificam quedam ex ipsis sunt facilius diuisibilia quam alia; quod nemo dixerit procedere à quantitate: ergo posset esse talis conditio alicuius corporis, ut, quamvis esset quantum, nullo modo posset diuidi naturaliter.

Q VÆSTIO II.

In quo confitat ratio formalis quantitatis.

5. **Q**uamvis ex descriptione præmissa quantitatis videli posset significata ratio formalis ipsis, tamen non ita estiam descripsimus ipsam, ut diuisibilis est, & hoc non obstante posset fieri, quod diuisibilitas illa non est ratio formalis ipsis, sed proprietas. Itaque hoc examinamus hic, & præterea adiungemus alia, quæ ad pleniorum Quantitarum cognitionem conducere poterunt.

Prima sententia docet rationem formalem quantitatis consistere in ratione mensura. Hæc tribuitur Alberto Magno tract. 8. cap. 1. & S. Thome opusc. 52.

Vt autem intelligatur hæc sententia, & eo melius, vel admittatur, vel rejeiciatur, Aduertendum est mensuram esse id, quo quantitas rei cognoscitur; vnde quia per applicationem vlnæ verbi gratia cognoscimus quantus sit aliquis pannus, aut aliquod lignum, propter ea vlna vocatur mensura panni: & quia per applicationem ranti, vel tanti ponderis cognoscimus quanta sit gravitas auri, vel argenti, propter ea tale pondus, verbi gratia libra potest dici mensura auri, & argenti: & quia propter maiorem, vel minorum distantiam substantiarum corporearum ab homine potest colligi quod sint maioris, vel minoris perfectionis in se, propter homo potest vocari mensura perfectionis substantiarum omnium corporearum, & in hoc sensu dicitur communiter

Quid est
quantita-
tem esse
mensuram?

R 2 quod

196 LOGICA. De Quantitate,

quod in unoquoque genere sit aliquod unum, quod sit ceterorum; quae in illo genere ponuntur, mensura & metrum. Quando igitur dicitur quod quantitatis ratio formalis consistat in ratione mensurae, non debet hoc intelligi de quacumque mensura, sed de ea, per quam cognoscimus quanta sit extensio rerum extensarum, non de ea per quam cognoscimus quanta sit grauitas, aut perfectio virtutis rerum.

Mensura
capitur
actiue, &
passiuie.

6. Rursus aduertendum, quod esse mensuram potest capi, vel actiue vel passiuie; passiuie capitur quando capitur pro illa ratione, secundum quam rei extensio potest mensurari, seu cognosci per applicationem alterius rei: actiue vero capitur, quando capitur pro illa ratione, secundum quam potest aliquid mensurare extensionem alterius rei, seu deducere in cognitionem eius. Quando ergo dicitur quod ratio quantitatis consistat in ratione mensurae, aliqui id intelligunt de ratione mensurae actiue; alii que de ratione mensurae passiuae: & sane mihi videtur quod utraque ratio sit equaliter de essentia quantitatis, aut proprietatis eius, quacumque enim quantitas habet unam rationem, habet etiam & alteram, nec video quae nam ex illis primo debeat potius ipsi competere, nisi quis velit praerogatiuam dare actiuitati.

Tribus modis potest aliiquid esse intelligi vel actualiter, vel aptitudinaliter, vel radicaliter: Esse mensuram actualiter est quod actu mensurat, vel mensuratur actu: esse mensuram aptitudinaliter actiue, vel passiuie, est id quod aptum natum est mensurare, vel mensurari denique esse mensuram radicaleiter actiue, vel passiuie est habere radicem, ad quam sequitur praedicta aptitudo ad mensurandum.

7. Secunda sententia est rationem formalem quantitatis consistere in diuisibilitate. Hae tribuitur D. Thom. I. competit. d. 19. qu. 1. ar. 2. Scoto hic quest. 17. Eam tenent expresse Soncinas s. Metaph. qu. 21. Iauellus quest. 20. Flandria quest. 14. Capreolus in 1. dist. 3. quest. 1. art. 3. Hec etiam sententia potest intelligi de diuisibilitate, vel actiua, secundum quam scilicet aliquae res potest actu dividere partes sui subiecti, seu rerum in suis subiectis, vel passiuia, secundum quam res potest dividit; & quidem ex duabus exceptionibus diuisibilitatis prima est satis propria, & minus propterea visitata. Potest etiam intelligi de diuisibilitate radicali consistente in radice, ad quam sequitur diuisibilitas formalis, quae est aptitudo, quam habet res ad hoc, ut possit dividit; vel de ipsa diuisibilitate formalis.

8. Tertia sententia est quod consistat ratio formalis quantitatis in extensione partium, seu in hoc quod est habere partes extra partes. Hae est communior sententia tam Thomistarum cum S. Thoma I. par. quest. 14. art. 11. quos citant, & sequuntur Complutenenses, quam Scriptorum cum Scoto in 4. distin. 10. quest. 1. ac etiam recentiorum, ut Suavis dist. 40. Metaphys. sect. 4. Hutardi disp. 13. sect. 4. Non tamen conueniunt omnes hi autores in modo illam explicandi, sed conueniunt in hoc communiter contra aliquos Nominales, quod illa extensio, in qua consistit essentia quantitatis, non sit extensio actualis, secundum quam partes quantitatis sunt actu extra se inueniuntur, ut si quantitas illa poneretur in loco, una pars ipsius correspondet vni parti loci, & altera alteri, sicut manus mea de facto correspondet alijs parti huius loci, in quo sum, & caput alteri. Cuius ratio est primò, quia de facto quantitas Christi reperitur cum substantia ipsius sub speciebus Eucharisticis, (non quidem ex eo, quod alias ipsius substantia non esset corpus sine quantitate, esset enim sine dubio corpus de praedicamento substantiae, quamvis quantitatem nullo modo haberet, nec posset habere; neque enim per se dependet corpus quod est de illo praedicamento, à quantitate tanquam à conditione essentiale requisita, sed quia non est dicendum quod substantia Christi sit sub illis speciebus sine qualitatibus corporis, aut quantitate, quae est subiectum earum.) Secundò, quia nulla est ratio, cur Deus non posset omnes partes quantitatis taliter collocare in se, ut non essent extra se inueniuntur, sed simul penetrantur, sicut duo corpora quanta possunt simul esse penetrantur in eodem loco.

Quamvis autem in hoc conueniant, adhuc tamē habent magnam dissencionem: nam aliqui dicunt essentiam quantitatis consistere in extensione partium in ordine ad se; alij dicunt quod consistat in extensione partium in ordine ad locum. Quod ut intelligatur aduertendum, quod habere partes extensas in ordine ad se, est habere partes cum aliquo speciali ordine inter se, vnde sunt omnes penetrantur in eodem loco, siue non sunt, vna ex illis vniatur immediate alteri alicui determinatae parti, & alia alteri, nulla vero omnibus, ut verbi gratia caput collo, collum humeri, humeri manibus, &c. huiusmodi extensio nem partium habet corpus Christi Domini sub speciebus Eucharisticis: quamvis enim omnes partes istius corporis sint simul sub qualibet particula hostie, tamen caput non vniatur physicè immediate pedi, nec manus oculis, sed eodem modo sibi sic immediate vniuntur, quo vniuntur in callo, vbi sunt extra se inueniuntur quod ad locum. Extensio vero in ordine ad locum, loquendo de extensione aptitudinali, consistit in aptitudine illa, quam habet res ad occupandum tantum vel tantum locum, ita ut vni partis loci corresponteat vna pars rei extensae, & altera alteri. Per quod patet differentia preditorum modorum dicens.

9. Alij vero dicunt ita extensionem partium esse de essentia quantitatis, ut nulla alia res habeat, aut possit habere extensionem partium, nisi ratione quantitatis, vnde consequenter dicunt quantitatem dare extensioem partium integrum substantia corporeæ, in qua subiectatur, & accidentibus corporis, que subiectantur in illo, ut albedini nigredini, colori, &c. & in hoc communiter conueniunt Thomistæ, sed cum discrimine aliquo: nam aliqui ex illo, ut Ioannes à S. Thome hic admittit substantiam habere ex se formaliter plures partes integrales substantiales entitatis distinctas independenter à quantitate. Alij autem, ut Complutenses hic negant ullam rem præter quantitatem habere vias partes integrales etiam entitatis, & substantialiter distinctas. Ex his vero duabus ultimis sententiis prima sine dubio est longe probabilior, ut patebit ex dicendis.

Alij denique dicunt, essentiam quantitatis non consistere in quacumque extensione partium siue in ordine ad se, siue in ordine ad locum, sed in extensione partium talium, ad quam sequitur pro proprietate diuisibilitas naturalis modo ex explicato questione precedenti, seu impenetrabilitas naturalis, ita ut quidquid habet partes extreras ut sic, diuisibilis, seu impenetrabilis, sit quantitas, vel quantitate affectum. Hac est Scotistarum & recentiorum communiter.

CONCLVSION I.

10. Ratio formalis quantitatis non consistit in hoc, quod sit mensura actualis, aut aptitudinalis, aut etiam radicalis, siue lognamur de mensura actualia, siue de passiva. Hae est communissima quantum ad duas primas partes de mensura actuali & aptitudinali contra primam sententiam.

Probatur autem quantum ad mensuram actualem, quia per accidens est, quod quantitas actu mensuratur aut mensuratur: ergo ratio actualis mensurae siue passiuæ, siue actualia non potest esse de eius essentia.

Probatur etiam quoad mensuram aptitudinalem, cum quia illa aptitudo, cum sit respectus aptitudinalis, ad summum potest esse tantum proprietas quantitatis: tum quia presupponit quantitatem habere plures partes extensas: ergo non potest esse de essentia quantitatis: nihil enim potest esse de essentia rei, quod presupponit aliud aliud competere tali rei, ut est evidens, quia alijs res esset antequam eius essentia esset.

Probatur denique quoad tertiam partem, quae videtur esse contra Complutenses, qui admittunt, radicem, ad quam sequitur ratio mensurae, esse de essentia quantitatis: probatur inquit quoad hanc partem, quia ipsa substantia posset independenter à quantitate mensurare actualiter aliam substantiam & quantitatem etiam, & posset mensurari per aliam substantiam & quantitatem, habet que ad hoc

Quid est
habere
partes ex-
tentias in
ordine ad
locum.

Ratio
mensura
actualis non
est esse
mensura
actualis.

hoc aptitudinem & radicem, ad quam sequitur talis aptitudo, tam bene quam quantitas: ergo ratio formalis & essentialis propria quantitatis non est esse mensuram radicaliter. Consequens est euidens, quia ratio essentialis propria vnius rei nequit competere alteri rei essentialiter distinctæ. Probatur antecedens, quia substantia ex se habet partes extensas in ordine ad locum, ut postea dicemus, & Angelus posset applicare substantiam habentem viginti palmos, verbi gratia longitudinem ad alias substancias corporeas, & ad quantitates, & per talem applicationem cognoscere an illa substantia vel quantitas haberet tot palmos, vel plates, vel pauciores; & similiter per applicationem quantitatis palmaria ad illam substantiam, destructa eius quantitate posset cognoscere quot palmos extensionis haberet: ergo illa substantia habet aptitudinem formalem & radicalem ad mensurandum.

11. *Confirmatur*: ideo quantitas habet aptitudinem formalem & radicalem mensurandi, quia per applicationem eius ad alias res potest cognosci quanta sit extensio earum: ergo si potest per applicationem substantiae hominis, separatae quantitate, cognosci extensio alterius substantiae aut quantitatis, habebit aptitudinem formalem & radicalem ad mensurandum, quod sane mihi certum est ex suppositione, quod substantia habeat partes independentes a quantitate.

Quo sensu
mensurati-
uitas pos-
set dici de
essentia
quantita-
tis.

Verum quidem est, quod in ordine ad nos pro hoc statu non possemus per substantiam, extensionem entitatem separatae quantitate, mensurare extensionem vnius rei, quia non possemus ipsam applicare localiter, propter defensionem quantitatis: unde in hoc sensu posset dici, quod radicalis mensuratio seu mensurabilitas sit de essentia quantitatis, capiendo talem radicem pro illa ad quam sequitur aptitudo ad hoc, ut res possit assumi a nobis pro hoc statu ad mensurandas extensiones rerum: nec hoc negamus in conclusione. Sed nec in hoc etiam sensu radix, seu aptitudo ad mensurandum ita est de essentia quantitatis, ut non possit natura eius concipi & declarari, quatenus distinguitur ab aliis rebus absque eo quod concipiatur sub tali ratione mensuræ, aut aptitudinalis, aut radicalis, vt patebit ex dicendis.

12. *Fundamentum aduersariorum citatorum* pro prima sententia consistit in aliquibus locis Philosophi in quibus dicit quantitatem esse mensuram, & colligit, ex eo, quod aliquid sit mensurabile, aut mensuratum, illud esse quantitatem, aut quantitate affectum, hoc tamen non arguit mensurabilitatem esse de essentia eius, quia bene posset colligi aliquid sit quantum ex eo, quod haberet proprietatem quantitatis, sicut ex eo quod aliquid sit risibile, colligitur posteriori quod sit rationale. Sed nec ex eo, quod aliquid sit mensurabile, aut mensuratum, quomodo cumque, potest colligi etiam a posteriori, quod sit quantum, aut quantitas, nec ex eo id collegit Philosophus, sed ex eo quod sit mensurabile, aut mensuratum in ordine ad nos, ut supra dixi.

CONCLUSIO II.

Esse diuisibile in partes integrantes non est ratio formalis quantitatis, ne quidem proprietas eius quarto modo: esse tamen ex se diuisibile naturaliter in partes integrantes per interpolationem corporis est proprietas eius; & ratus, ad quam sequitur talis diuisibilitas, est de essentia eius. Hec est anchorum omnium terrarum sententia, & videtur esse contra secundam sententiam.

Probatur autem prima & secunda pars, nimur quod diuisibilitas in partes integrantes non sit ratio formalis propria quantitatis, ut distinguitur ab alijs rebus, nec proprietatis eius quarto modo, quia etiam substantia est diuisibilis in tales partes, etiam separata quantitate; neque enim potest dubitari quin substantia capituli hominis, separata quantitate, possit diuidi & conseruari diuisa à sub-

stantia manus, & hæc à substantia pedis: ergo totus homo posset diuidi in partes integrantes, separata quantitate, & idem est de tota substantia aquæ, & quacunque altera substantia corporea, ac etiam de albedine, ac quacunque qualitate includente plures partes realiter diuisetas, & fortassis non solum à Deo possunt huiusmodi res diuidi in partes integrantes, quod tamen sufficeret nobis, sed etiam ab Angelis: ergo esse diuisibile in partes integrantes non est, nec propria ratio formalis quantitatis, nec proprietas eius quarto modo.

Probatur secunda pars, quia nihil potest sic diuidi ex se, nisi, vel quantitas, vel quod recipitur in quantitatibus, aut re quantis, vel quod recipit quantitatem, at ipsa quantitas est naturaliter sic diuisibilis, ut pater ex dicti quæst. precedenti: ergo talis diuisibilitas est proprietas eius quarto modo, & consequenter radix ad quam sequitur talis diuisibilitas, est de essentia eius, & propria ratio essentialis ipsius. Dico autem quod talis diuisibilitas sit proprietas, & de essentia eius, tum quia formaliter loquendo est respectus, & respectus nequit esse de essentia entis absoluти, qualis est quantitas, tam quia presupponit extensionem, seu pluralitatem talium partium, quæ extensio est soli quantitatis competens, prædicatum autem essentialie nihil potest in re presupponere, de cuius est essentia.

14. *Obliges*: Quantitas definitur per diuisibilitatem: ergo diuisibilitas est de essentia eius. *Confirmatur*, quia *Socras* in prædicamentis quæst. 17. videtur dicere, quod diuisibilitas sit ratio formalis quantitatis.

Respondeo distinguendo antecedens: per diuisibilitatem qualecumque, nego antecedens, per diuisibilitatem radicalem, hoc est, radicem ad quam sequitur aptitudo ad diuidendum per interpolationem, aut applicationem corporis, concedo antecedens; & similiter distinguo consequens: ergo diuisibilitas talis radicalis est de eius essentia, concedo; diuisibilitas alia, nego consequentiam. Quod si per diuisibilitatem positam in definitione quantitatis intelligatur diuisibilitas formalis, negandum est illam definitionem esse propriæ dictam, sed potius dicendum quod sit definitio impropria, coincidens cum descriptione, nec hoc est villo odo inconveniens.

Ad confirmationem dico *Scotum* intelligentem simili ter de diuisibilitate radicali, ut colligitur ex eo quod ipse expresse dicit s. *Met. quæst. 9.* diuisibilitatem esse proprietatem quantitatis. Concedo tamen, inquit quod diuisibilitas sit prima passio quanti, & non de essentia eius. Et paulo post: *Vnde* quantitas notificatur per eam, scilicet per diuisibilitatem, tanquam per proximam passionem eius, & non definitur.

CONCLUSIO III.

15. Extendere partes substantiae sine actualiter, sive ap-
titudinaliter non est de ratione formalis quantitatis. Hæc
partes substantiae non
est communis, & patet quantum ad extensionem
actualiem, quia potest quantitas esse absque substantia, quantitas
ut patet ex mysterio Eucharistie, & consequenter absque substantia.
extensione actuali eius. Patet etiam quod extensionem
aptitudinalem, quia illa aptitudo formalis ad exten-
dendas partes substantiae est respectus, & presupponit extensionem partium ipsiusmet quantitatis: ergo
non est de essentia quantitatis, sed ad summum pro-
prietatis eius. Quod si quis velit radicem, ad quam se-
quitur aptitudo illa ad extendendas partes substantiae,
esse de essentia quantitatis, verum quidem dicet ex
suppositione quod talis aptitudo competit quantitati,
tanquam proprietatis quarto modo, quia radix omnis
proprietatis quarto modo est de essentia rei, cui com-
petit illa proprietas. Sed revera non viderur, quod ap-
titudo ad extendendas partes substantiae conueniat quanti-
tati, quia substantia, in qua subiectatur quantitas, ha-
bet partes suas extensas ex se antecedentes ad quantita-
tem. Verum ramen est, quod quantitas faciat partes sub-
stantiae ita esse extra se iuuicem, ut naturaliter non possint
penetrari poni in eodem loco, & quod aptitudo ad hoc
faciendum sit proprietas eius quarto modo: unde si hoc

R. 3 intellexi

Quomodo extenderentur partes in substantia politie esse proprietates, aut predicationem effectionis substantiae.

Ei per hoc patet, sententiam Auerse qn. 22. de Quantitate secl. 2. non esse veram, dum dicit essentiam eius consistere in hoc, quod sit illud quod exigit naturaliter extensionem illam partium extra se inuicem, quæ connaturaliter exigit respectus diuersorum ad locum, secundum quos una pars correspodet vni parti, & altera alteri parti loci, nam ipsam substantiam materialis habet huiusmodi extensionem partium, & qualitates etiam, maxime in sententia Auerse, qui dicit eas subiectari in ipsam substantiam immediate: nam certe si separaretur quantitas hominis, partes ipsius hoc non obstante exigent connaturaliter esse extra se inuicem, ut dicimus conclusione sequenti fusius, nec est vlla ratio cur confluere deberent in tali casu ad punctum vllum, aut cur Deus deberet determinare ad quod punctum confluenter. Nec etiam verum est, quod propterea aliquid est impenetrabile, quia habet partes extra partes in loco, ut dicit Auerse, quia corpus gloriosum habet partes extra partes, & tamen est penetrabile; nec ideo solum substantiae immateriales sunt penetrabiles, quia non habent partes extra partes, sed quia non habent tales partes extra partes: quod totum ex dicendis melius patet.

Sententia Auerse reuicitur.

Et per hoc patet, sententiam Auerse qn. 22. de Quantitate secl. 2. non esse veram, dum dicit essentiam eius consistere in hoc, quod sit illud quod exigit naturaliter extensionem illam partium extra se inuicem, quæ connaturaliter exigit respectus diuersorum ad locum, secundum quos una pars correspodet vni parti, & altera alteri parti loci, nam ipsam substantiam materialis habet huiusmodi extensionem partium, & qualitates etiam, maxime in sententia Auerse, qui dicit eas subiectari in ipsam substantiam immediate: nam certe si separaretur quantitas hominis, partes ipsius hoc non obstante exigent connaturaliter esse extra se inuicem, ut dicimus conclusione sequenti fusius, nec est vlla ratio cur confluere deberent in tali casu ad punctum vllum, aut cur Deus deberet determinare ad quod punctum confluenter. Nec etiam verum est, quod propterea aliquid est impenetrabile, quia habet partes extra partes in loco, ut dicit Auerse, quia corpus gloriosum habet partes extra partes, & tamen est penetrabile; nec ideo solum substantiae immateriales sunt penetrabiles, quia non habent partes extra partes, sed quia non habent tales partes extra partes: quod totum ex dicendis melius patet.

CONCLV SIO IV.

Non est propria ratio formalis quantitatis, secundum quod distinguitur ab alijs rebus, siue id intelligatur actualiter, siue aptitudinaliter, siue radicaliter. Hæc est Scotistarum cum Scoto 2. dist. 12. quest. 2. & recentiorum communiter contra Complutenses & plures Thomistas ab ipsis citatos.

Probatur autem manifeste, quia ipsa substantia, in qua subiectatur quantitas immediate, siue illa substantia sit materia prima, siue totum compositum ex materia prima & forma substantiali, habet partes extra partes, tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum; actualiter quidem semper, naturaliter loquendo, & aptitudinaliter ac naturaliter ita necessario, ut exigit connaturaliter ex natura sua habere talem extensionem actualem partium in ordine ad se & locum sic, ut miraculum sit si eam non habeat: ergo talis extensio partium non est propria ratio essentia- lis quantitatis secundum quod distinguitur ab omnibus alijs rebus. Consequens est evidens.

Substantia haberet partes extra partes in ordine ad se & locum.

Probatur antecedens primo, quia substantia hominis v.g. ex se includit partem substantiam manus & partem substantiam pedis, & illa duæ partes sunt extra se inuicem semper, nisi fiat miraculum; & substantia hominis exigit connaturaliter quod sint extra se inuicem tam bene, quam tota quantitas exigit connaturaliter habere partes extra se inuicem; cum hoc solum discrimine, quod partes quantitatis non possint naturaliter esse simili, partes vero substantiae absque quantitate, fortassis opera Angeli possint esse simili: quod discrimen non facit ad rem.

Confirmatur, quia substantia hominis connaturaliter loquendo exigit manum non esse immediate vnitam pedi, nec oculum auri: ergo exigit habere partes extra partes in ordine ad se. Rursus, eo ipso quo exigit manum non esse vnitam pedi immediate, exigit etiam connaturaliter, quod, si ponatur in loco, manus ponatur correspondens vni parti loci, & pes alteri, nam si non exigeret hoc, frustra exigeret manum non esse vnitam immediate pedi: ergo exigit connaturaliter partes suas integrales esse extra se inuicem in ordine ad locum.

17. Dices: substantiam corpoream, quæ est subiectum immediatum quantitatis, exige quidem ut partes suas sint extra se inuicem in ordine ad se & locum, non tamen immediate & ex se, sed quatenus exigit quantitatem, à qua formaliter constituitur vna pars ipsius extra aliam partem tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum.

Contra, quia prius competit substantia illi habere par-

tes substanciales extra partes, vnitatem tali vel tali modo, quam exigit habere quantitatem, & ideo exigit habere quantitatem, quia haberet huiusmodi partes. Quod patet primò, quia in conceptu substantiae corporeæ completa, ut sic, ut distinguatur à spirituali, inuoluitur pluralitas partium substancialium integralium, & in hoc probabiliter & communiter distinguatur à spirituali substantia, quæ indivisibilis est, & no[n]a constans pluribus talibus partibus: sed absurdum est quod ille conceptus dependeat à quantitate ita, ut non possit intelligi aut esse, ut talis substantia, sine quantitate: ergo prius habet habere partes substanciales, quam exigit quantitatem. Patet secundò, quia certum est substantiam elephantis exigere maiorem quantitatem connaturaliter, quam substantia hominis, & substantiam hominis exigere maiorem quantitatem quam substantia muscarum exigit. Sed sane huius assignari nequit alia ratio, nisi quod exigit connaturaliter substantiam elephantis plures partes substanciales quam exigit substantia hominis: ergo prius est substantiam habere plures partes substanciales quam exigit quantitatem calorem vel talem.

18. Probatur secundò idem principale antecedens, nimirum; quod substantia ex se habeat plures partes, quia in veriori sententia substantia manus distinguatur essentialiter à substantia oculi, & hanc distinctionem nequebit habere à quantitate, quæ est eiusdem rationis in ipsis: ergo substantia habet ex se plures partes integrales, & non à quantitate. Deinde, certissimum est, quod substantia vnius parti aqua distinguitur ita realiter à substantia alterius partis, ut vna possit manere altera destruta, & quod non habeant hoc à quantitate, quia sine quantitate posset conservari vna sine altera, & utriusque separata à se inuicem, ut si pars vnius aqua conservaretur absque quantitate in Hibernia, & altera Romæ, de possibiliitate cuius causus non potest esse locus dubitandi: ergo ex se haber substantia plures partes.

Propter hoc argumentum concedit & bene Iohannes à S. Thoma, substantiam ex se habere partes plures entitatis, quarum una non sit altera, sed dicit tamen vletius licet substantia ex se habeat plures entitates substanciales, ex quibus integratur, illas tamen entitates futuras confusas & ab illo ordine, nisi adveniret quantitas, quæ ea tenus dici debet extendere partes substantiae, quatenus facit, ut plures entitates substanciales, quas includit substantia corporea, habeant ordinem inter se, ita ut vna entitas alteri entitati, & altera alteri immediate coniungatur, & ita ut vna corresponeat vni parti loci, & altera alteri, si substantia illa ponatur in loco. Vnde habere partes extra partes, quod est proprium quantitatis secundum hunc authorem, est habere partes extra partes cum huiusmodi ordine absque confusione.

Sed contra hanc doctrinam facit primò, quod gratissime assertat hic author, substantiam, quæ exigit plures partes entitatis distinctas, non exigit ipsas, cum ordine tam quoad se, quam quoad locum.

Deinde certum est, quod non à quantitate habeat hoc modum, quod oculus non sit vnius manu immediate, nec auris pedi; cum enim quantitas omnium partium hominis sit eiusdem rationis, non potest concepi quomodo faceret oculum potius vnitum capiti quam manu: ergo substantia hominis exigit, partes suas cum ordine quodam inter se vni independenter à quantitate. Deinde eo ipso quo sic exigit eas vni, exigit etiam connaturaliter independenter à quantitate, ut, si substantia illa tota ponatur in loco, oculus corresponeat vni parti loci, & manus alteri, & consequenter exigit partes suas esse ordinatas etiam quoad locum absque confusione: quod magis patet ex dicendis.

19. Probatur tertio idem antecedens principale, nimirum quod substantia ex se habet partes extra partes tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum: quia, si à substantia hominis separaretur quantitas, ut bene fieri possit instanti, non deherent partes eius confluere ad punctum, nec moueri villo modo, localiter à loco, in quo erant antecedentes: ergo haberet illa substantia ex se partes extra partes tam in ordine ad se quam in ordine ad locum.

Probatur

Probatur antecedens, cum quia gratissime, & absque fundamento vlo id diceretur; cum quia non esset prior ratio cur confluenter ad vnum punctum istius spati, quam ad quodcumque aliud; nec necessario deberet Deus determinare, ad quod punctum confluenter, nec esset assignabile vllum principium, à quo ille motus effectu procederet: tertio, quia alias daretur motus successivus in instanti, aut saltem vna pars moueretur ab una parte spatii ad alteram partem distantem, non transeundo per medium; quod implicat fieri naturaliter; nam pars substantia manus correspondens huic parti loci, cui iam correspondet de facto, deberet transire ad aliquod vnum punctum, ad quod idem punctum deberet confluere pars substantia pedis, & sic vel manus vel pes deberet transire in illo instanti ad illud punctum, quod esset distans à parte loci, cui correspondet iam, non pertransito medio, vel eo petrato in instanti.

20. Dices illum confluxum partium substantia ad punctum in illo casu fieri supernaturaliter, non naturaliter.

Contra primò, quia ex hac responseione sequitur quod saltem naturaliter non deberent confluere ad punctum, & consequenter quod naturaliter loquendo; deberent esse extra se inuicem, quod sufficit nobis.

Contra secundò, quia Deus non tenet supernaturaliter concurrens ad talem confluxum, qui ad nihil prorsus deferit: ergo posset non concurrens, & consequenter haberet substantia partes extra partes absque quantitate.

Dices Deum non teneri simpliciter ad illum concursum, sed solum secundum quid, ex hypothesi prioris miraculi, hoc est separationis quantitatis.

Contra, quia nulla est ratio ob quam deberet, etiam connaturaliter ex suppositione talis separationis, concurrens ad illum confluxum. Deinde ille confluxus est realiter distinctus ab illa separatione, nec vnu ex illis est necessario connexum ex vlo capite cum altero: ergo Deus ex suppositione separationis non tenet concurrens ad illum confluxum.

21. Ioannes à sancto Thoma respondet, quod separata quantitate à substantia hominis verbi gratia non confluunt omnes partes ad punctum nec in tempore, nec in instanti, sed tamen quod non haberet partes extra partes formaliter, nec vnam partem correspondentem vni parti loci, & aliam alteri, quia neque esset in loco, sed esset in viuendo tanquam aliquid eius: Omnes enim huiusmodi imaginationes, inquit, tollenda sunt, quia sequuntur quantitatem: quare illa substantia nec est distans, nec alibi positiva, sed solum haberet existentiam suam sine loco, sicut res extra mundum, & Angelus non operas.

Hac responso, quamvis approbetur à quadam Scotista, putante propterea praedictum nostrum discursum nullius esse roboris, nullo modo satisfacit. Primò, quia supponit falsa principia, minirum Angelum non esse in loco, nisi operetur, & quod esse in loco & habere partem correspondentem vni parti loci, & aliam alteri, sequatur solumente quantitatem: quod nos hic negamus. Secundo & principalius, quia certum est, quod illa substantia hominis, quæ in hoc instanti existit in hoc loco, & non mouetur ab hoc loco localiter, si in alio instanti separantur quantitas, sit ita indistans à corporibus in hac schola locatis, vt si oculus posset ipsum videre, oculi hominum hic existentium possent eam videre, & oculi eorum, qui essent in Hibernia, non possent ipsum videre. Deinde certum est, quod posset eadem substantia fieri ab illis ipsis oculis ita distans, & ita indistans ab oculis existentibus in Hibernia, vt hi possent tum ipsum videre, & illi non posse: ergo est in loco sufficienter ad propositum nostrum, sive sit in loco positiva, sive negativa, quod nihil facit ad rem.

22. Confirmatur; quia certum est, quod Angelus posset intuitu videare talem substantiam, & cognoscere ipsam vt distinctam ab aliis substantiis, & certum est, quod si ipse posset destruere partes illius, quod posset destruere vnam partem relixis aliis, & quod posset ostendere quanā pars actis, qui succederet quantitati destructæ, esset sine parte illa substantia ab Angelo corruptæ, seu destructæ.

Confirmatur secundò, quia destructa quantitate illius substantia, succederet ipsi aet, & aet ille esset penetratus simul cum substantia, quæ peridit quantitatem: Quarto, an cum vna parte istius aëris esset tota illa substantia penetrata, an solum pars ipsius: si tota ergo admittitur confluxus partium ad vnam partem: si pars tantum: ergo admittitur pars extra partem cum correspondentia ad partes loci.

Contra tertio, quia tam verum est illam substantiam esse in loco, quam ipsam quantitatem: nec est vlla prius ratio, quæ probat quantitatem esse in loco positive, quæ non probat illam substantiam esse in loco positive: & sane qua ratione posset defendi quod illa substantia non esset in loco, eadem sustineri posset, quod nec quantitas etiam esset in loco positive.

23. Confirmatur conclusio, & tota doctrina haec tenus proposita, quia nulla est ratio vnde colligatur quod substantia accipiat extensem partium à quantitate potius, quam quantitas à substantia; nec vlla est ratio, vnde dicitur quod quantitas ex se habeat partes extensas, potius quam substantia: ergo non est dicendum quod habere partes extra partes sit potius de essentia quantitatis, quam de essentia substantiae.

Dices id colligi ex eo, quod de facto reperiatur quantitas cum partibus extra partes: vt in mysterio Eucharistie absque substantia.

Contra, quia si conservaret Deus substantiam aquæ, verbi gratia absque quantitate, illa etiam haberet partes extra partes tam bene quam qualitas habet in illo mysterio: ergo ex hoc non colligitur quod ex se magis comparet quantitati haberet partes extra partes, quam substantia. Plura alia argumenta adducuntur pro nostra conclusione, quæ sibi obiciunt Complutenses, & quibus nullo modo facilius faciuntur ipsi, nisi supponendo incertissima principia, vt facile erit ex dictis & dicendis colligere: quæ tamen argumenta breuitatis causa hic proponere omisi, contentus iam premisis & solutione argumentorum, in quibus fundante te aduersari.

24. Obiectio ex Ioanne à Sancto Thoma duo fundamenta, quil us ipsius, & Thomistatum opinio innititur secundum ipsum; primum est quod individuatione rerum corporearum sumatur à quantitate, tanquam à conditione requirita.

Verum hoc principium imprimis est falsum, vt patet ex dictis supra: deinde nihil facit ad propositum, quia ipse non potest dicere quod individuatione certum ita sumatur à quantitate, vt non haberent individuationem, quamvis actu non haberent quantitatem. Certum est enim quod duo lapides, destructi quantitatibus, essent duo numero distincti lapides, vt ipse metu conceredit, cum quo tamen tenet praedictum principium, quia dicit individuationem ipsorum sumi non ab ordine actuali ad quantitatem, sed ab aptitudinali: ergo similiter duæ partes aquæ possent esse distinctæ & extra se absque quantitate, quamvis distinctione earum sumetur à quantitate, quia non deberet desumi illa distinctione ab ordine actuali ad quantitatem, sed ab aptitudinali, qui ordo aptitudinalis posset esse absque eo quod quantitas actualiter in haereat substantia.

25. Secundum fundamentum ipsius est, quod partes integrales ex propria sua ratione non possunt esse distinctæ & inconclusæ, nisi ab aliquo accidente, quia extensio partium in toto non est quæcumque vno eorum, sed vno penes extremitates tantum: partes autem substantiae non habent vniuersum extremitates seiphs, quandoquidem substantia non habeat extremitates: extremitatis enim sunt individuabilia vt linea, superficies, & puncta, quæ non reperiuntur in substantia sine quantitate.

Respondeo, partes integrales substantiae habere esse Partes substantiae posse ut vnde sint recte ordinare, non minus quam integrality, eo modo quo partes quantitatis; vnde sic dicatur, quod partes qualitatis vniuersum seiphs absque accidente superaddito, similiter dicendum est de partibus substantiae: si partes quantitatis dicantur vni per aliquos respectus, vt fortassis melius dicitur, idem concedendum erit de partibus integralibus substantiae: Ad id autem quod dicitur, partes integrales debere vnu secundū

extremates seu indiuisibilia, secundum satis communem sententiam, quæ negat etiam in ipsa quantitate indiuisibilia, id negatur. Quod si admirantur indiuisibilia in quantitate, possunt etiam admitti in substantia similia indiuisibilia ipsis conformia, punctum enim quantitatis debet subiectari in puncto substantiali, & linea quantitatis in linea substantiali.

Dices cum codem authore: hinc sequeretur quod substantia ex se esset impenetrabilis, & sic quod nullus datur effectus particularis, aut visus quantitatis.

Respondeo primo, potius me negarum quantitatem esse accidentis aliquod absolutum distinctum à substantia & qualitatibus, quam concessum quod substantia ex se non haberet partes, quæ essent extra se inuicem.

Respondeo secundò negando sequelam, quia licet partes substantiæ vniuersitatem, medianibus indiuisibilibus, adhuc possint penetrare se inuicem, sicut de facto partes quantitatis possunt de potentia absoluta penetrari, non obstante quod vniuant per indiuisibilia: neque in hoc est illa prorsus difficultas.

Obiectio secundò ex Complutensis: extensio illa partium substantiæ independenter à quantitate non est necessaria: ergo sola quantitas per se, & ex se habet talem extensionem. Consequentia est evidens, quia catenus illa sola non haberet illam extensionem, quatenus etiam competenter substantiæ. Probat antecedens, quia ideo esset ista extensio partium substantia necessaria, vt posset in se recipere quantitatem, quæ partes extensas habet, ne scilicet diuisibile extensio in indiuisibili extensio recipiat: sed ad hoc non est nec statia illa extensio, sed sufficit capacitas substantiæ ad recipiendam quantitatem, alias inquit, si ad recipiendam extensionem quantitatis non sufficeret extensibilitas substantiæ, sed necessaria esset aliqua extensio actualis entitativa; similiter vbi circumscriptum deberet praesupponere aliud vbi entitatum, & vt anima recipiet intellectum, deberet praehabere alium intellectum.

Respondeo negando minorem: quemadmodum enim qualitates extenæ non possint recipi in quantitate, nisi hæc esset extensa entitativa, ita sane non posset quantitas extensa recipi in substantia, nisi hæc esset entitativa extensa. Ad probationem minoris nego sequelam: neque enim ad recipiendum vllum accidentis debet subiectum præhabere aliud accidentis simile; neque est illa ratio aut experientia, cur ante vbi deberet esse aliud vbi, aut ante intellectum aliis intellectus, neque id ab illo nisi absurdissime aut diceretur, aut conciperetur, vt mirum mihi sit cur *Complutenses* vtantur istis exemplis, quæ proflus nihil faciunt ad rem, nec vllam habent proportionem cum re hic controuersia.

Quantitas
non posse
extendere
substantiæ
indiuisibiliem.

Obiectio tertio: Itaque implicat contradictionem, quod quantitas posset extendere partes substantiæ, nisi substantia haberet plures partes extensibiles, quarum una non esset altera, & propterea ad hoc vt recipias quantitatem extendentem, debet necessario habere plures huiusmodi partes seu entitatis; nec hoc potest cum vlla probabilitate negari: posset quidem quis imaginari quod substantia habens plures partes haberet ipsis ex se cœfusas antecedentes ad quantitatem, & no esset necessaria quod intelligeretur habere illas extensas & inconfusas antecedentes ad quantitatem: sed bene posset ista extensio eorum provenire à quantitate adueniente ipsis, nec nos asserimus extensionem propter debere competere ex se substantiæ, quasi non posset prouenire à quantitate; sed dicimus imprimis nullam esse rationem, cur no haberet illam extensionem & inconfusione partium ex se tam bene quam quantitas suam extensionem ex se haberet: & dicimus ulterius necessarium esse naturaliter loquendo, quod habeat illam extensionem ex se in casu quo quantitas eius destrueretur in instanti: & per hoc ruit totaliter hac obiectio Complutensem.

Obiectio quarti: Non potest ante quantitatem esse in substantia vlla compositio partium integralium etiam entitativarum: ergo illa compositio & consequenter exensi o haberet à quantitate. Probatur antecedens, quia compositio partiū integralium est accidentalis, quia non

est ex actu & potentia simpliciter: ergo nequit esse in substantia ante quantitatem, cum quantitas sit primum accidentis substantiæ.

Confirmans: quia partes integrales etiam heterogeneæ in esse partium, & distinctio earum causatur ab accidentibus, ergo ablatis accidentibus non manebat actu partes integrantes. Probat antecedens, quia caput & manus solum de materiali significant substantiam; de formalis vero talem vel taliem figuram cum his & illis accidentibus. Similiter ossa non distinguuntur à carne in ratione substantiæ, sed penes durum & molle, quæ sunt accidentia: ergo ridiculum est dicere quod ablata quantitate & aliis accidentibus consequentibus daretur in substantia caput, manus &c.

Respondeo negando antecedens, & ad probationem distinguo antecedens: est compositio accidentalis, id est compositio partium, quæ non habent se per modum actus & potentiarum, concedo antecedens, est compositio accidentalis, prout talis dicitur compotio subiecti & accidentis in se subiectati, sicut est compositio paries, & albedinis, nego antecedens, & etiam consequentiam, quia optime possum esse compositio accidentalis, prout talis dicitur compositionis seu vno rerum, quæ non habent se per modum actus & potentiarum per se antecedenter ad omnem quantitatem, & etiam si quantitas esset possibilis: Imo posset esse compositio accidentalis, prout talis dicitur compositionis ex subiecto & accidente inherentem antecedenter ad quantitatem, quia substantia hominis antecedenter ad quantitatem, habet dissimilitudinem esse etiam cum substantia Angeli & Leonis ex se independenter à quantitate: quia dissimilitudo facit, cum illa substantia compositionem accidentalem in hoc sensu. Ex quo patet falsum esse quod dicunt Complutenses, nimurum quantitatem esse primum accidentis quod aduenit substantiæ; nam illa relatio similitudinis prius ipsi aduenit. Verum quidem est secundum communiorum sententiam, quod ex accidentibus absolutis quantitas sit prius accidentis, quod aduenire solet substantiæ materiali, & consequenter, quod nullum accidentis absolutum præsupponatur ipsis; sed hoc non facit ad rem nisi ostendat quod compositio partium integralium sit compositio accidentalis, id est compositio indigens accidente at soluto: hoc autem non facile poterunt ostendere aduersarij.

Obiectio quinta: Itaque si requiratur vllum accidentis ad compositionem integralem partium substantiæ, non erit aliud quam vno istarum partium inter se, quæ vno erit respectus, & consequenter poterit aduenire substantiæ ante quantitatem. Quod si illa vno esset accidentis absolutum, tum negandum esset, quod quantitas esset primum accidentis absolutum, quod adueniret substantiæ.

Quod confirmatur maxime in nostra sententia, qui dicimus vnonem formæ substantialis & materia prima esse accidentis relatiuum independentes per se essentialiter à quantitate: quod si ista, vno materia & formæ esset quod absolute & substantialiter, similiter posset dici, quod vno partium integralium substantialium sit quid al solutum substantialiter, & falsum esset quod sola, quæ habent se per modum actus & potentiarum per se vniuersitatem per vnonem substantiali.

Si ergo dicatur quod vno quæ vniuntur partes integrales substantiæ sit substantialis intrinsece, falsum est quod debeat compositio partium integralium exigere quantitatem, aut aliud aliud accidentis; & falsum est, quod illa compositio sit accidentalis, id est exigens accidentis prædicamentale; quod autem alio modo esset accidentalis, non facit ad rem. Si vero dicatur quod illa vno sit accidentis absolutum, falsum est quod quantitas sit primum accidentis absolutum, quod aduenit substantiæ; & consequenter quantitas admittatur illa compositionis esse accidentalis, id est exigens accidentis, adhuc non sequetur, quod necessario exigit quantitatem. Si denique dicatur quod sit quid accidentiale respectuum, poterit haberi sine quantitate, & consequenter illa compositio partium integralium bene poterit haberi absque quantitate. Quod autem possit haberi vno partium substantiæ integralium absq; quantitate qualiscum

qualiscumque sit illa vno, patet euidenter, quia si separaretur quantitas à substantia Oceani verbi gratia, non ideo illa pars Oceanus, quæ correspondet Hibernia, esset discreta, aut discontinua à parte substantiali Oceanus, quæ iam ipsi est continua ergo esset ipsi continua, quia inter continuum & discontinuum non datur media: ergo essent vnitæ illæ partes substantiales sine quantitate.

30. Dices: non haberent tunc rationem partium. *Contra*, quia hoc gratis dicitur, & deinde non facit ad rem; quia taliter habetur quod duas entitatis substantiales, quæ habebant rationem partium, dum aderat, quantitas, sine continua & vnitæ, sive habeant rationem partium, sive non habeant, quod nobis sufficit.

Ad confirmationem respondeo primo negando antecedens cum sua probatione, quia caput non solum dicit materiam primam, sed formam substantialiem diuersæ rationis à forma substantiali, quam dicit manus, ut suo loco monstrabimus: & sane multo magis ridiculum videtur quod non differat substantialiter substantia, cui accidentia tam dissimilitudina debentur, quam quod manerent cum substantiali differentia sine quantitate: & eodem modo posset quis dicere quod bos & equus non distinguenter substantialiter, sed penes accidentia, at id dicere potest de carne, & ossibus.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: in esse partium distincta rationis essentialis, translat antecedens; in esse partium substantialium eiusdem rationis nego antecedens. Itaque supposito quod caput non includat nisi materiam & formam eiusdem rationis cum materia & forma manus, & quod solum habeat dissimilitudinem accidentalem sicut haberet homo niger & homo albus; verum sit quod dissimilitudo eorum proueniat formaliter ab accidentibus, & quod ablatis consequenter accidentibus non manerent cum illa dissimilitudine, sed cum omnimoda similitudine: tamen adhuc haberent distinctionem suam numeralem, neque enim essent identificata sibi realiter, & possent esse vel vnitæ sibi, vel separatae, prout placere Deo; vnde illa distinctione entitatis eorum maneret, destructa quantitate, quod est mihi euident.

31. *Obiicies quarto ex Alberto*: materia prima hominis, remota quantitate, vel est simplex, vel composita: si simplex, est indivisibilis, quod est intentum: si composta vel prima compositione, vel secunda: non prima, quia hæc sit ex actu per se & potentia, materia autem non includit actum per se tanquam partem essentialiem sui, cum sit pura potentia physica; non etiam secunda, quæ est ex subiecto & accidente, quia vbi non est prima compositione, repugnat esse secundam compositionem.

Confirmatur: si materia secundum se componeretur ex partibus, necessario ibi esset distinctione partium: sed hæc est impossibilis in materia, quia vbi est distinctione vnius ab alio, necessario interuenient aliquis actus, actus enim est qui distinguit, ex 7. Met. sex. 49. materia autem, cum sit pura potentia, non habet actum.

Confirmatur secundò quia prius est esse quam maius esse: materia ex se non habet esse: ergo neque maius esse, & consequenter ex se non habet extensem partium.

32. *Respondeo* materiam primam hominim, remota quantitate, esse simplicem, quantum ad compositionem essentialiem physicam, & esse sic indivisibilem, id est quid, cui repugnat diuidi in partes physicas essentialias, quod etiam de ipsa verum est quando afficitur quantitate: non est autem simplex integraliter, sed composita eodem modo quo ad partes integrales entitatis sine & cū quantitate. Quamvis autem hoc modo sit composita, non debet esse composita aut prima compositione, id est compositione ex actu & potentia per se physica, nec secunda compositione, id est compositione ex subiecto & accidente; sed erit composita compositione partium integralium, sicut ipsa quantitas dicitur ab aduersariis esse composita: quæ tamen non est composita nec prima nec secunda compositione in sensu præmisso, ut est euident. Vnde mirum est adduci hanc probationem ab aduersariis, & magis mira est probatio illa, qua probant materiam non posse esse

compositam secunda compositione ex subiecto & accidente, quia non est composita prima compositione; nam certum est dari compositionem ex subiecto & accidente, ex Angelo verbi gratia, & intellectione, & ex hac quantitate & albedine absque prima compositione ex actu per se & potentia physica. Quod si intelligent compositionem primam esse illam, quæ est vel ex materia & forma, vel ex genere & differentia, tunc falsum est materiam primam non esse compositam primam compositione, inquit enim genus & differentiam metaphysicam, quamvis sit pura potentia physica.

Addé, hanc rationem solum probare quod materia prima ex se non habet partes, sed non probat quin compositum ex materia prima & forma substantiali habet ex se partes integrantes, & quin esset compositum ex tabulis partibus, quia esset etiam compositum prima compositione.

Et per hoc patet ad duas confirmationes, quæ non probant aliiquid de tali composite: sed solum de materia prima cum tamen nobis sufficiat, illud compositum habere partes integrales extensas independentes à quantitate.

33. *Respondeo tamen* ulterius ad primam confirmationem, concedendo sequelam maiorem, loquendo de distinctione numerica, & negando minorem; ad cuius probationem dico, quod distinctione omnis proveniat ab actu metaphysico, hoc est vel à differentia essentiali, vel individuali, & dico materiam primam correspondentem capiti habere differentiam individualē, quia distinguitur à materia prima correspondenti manu, alias non posset illa annihilarī, hac conservata, quod est absurdissimum. Habet etiam differentiam essentialē suam materia primā, quia essentialiter distinguitur à forma substantiali, & accidentibus, & Angelis & Deo: quando autem dicitur quod sit pura potentia non includens actum, hoc debet intelligi de pura potentia physica, & actu physico, non de pura potentia metaphysica, & actu metaphysico, ut suo loco dicemus.

Addé, quod quamvis ex se materia non posset habere plures partes distinctas, posset tamen habere pluralitatem partium ex forma substantiali sine quantitate, quod sufficit nobis.

Ad secundum confirmationem etiam respondeo primo, quod quamvis materia non haberet neque esse, neque maius esse ex se, quod posset habere & esse & maius esse à forma substantiali sine quantitate, ut iam dixi de partibus.

34. *Respondeo secundò* negando minorem; ex se enim habet materia suum esse existentia tam bene quam forma; & maius vel minus esse iuxta partes tantas, vel tantas.

Obiiciunt quinto idem Complutenses: esse extensem qualcumque extensione, sicut esse quale, est esse secundum quid: ergo sicut esse quale prouenit substantia à forma accidental, ita etiam & esse extensem qualcumque extensione, & consequenter sicut ablata qualitate substantia non habet esse quale, ita ablata quantitate non remanebit ullo modo extensa. Probatur antecedens, quia illud est esse secundum quid respectu substantie, per quod non potest responderi ad questionem quid est ipsius substantie, vel quod non compleat aut terminat eam intra limites substantie: sed esse extensem est huiusmodi: ergo. Probat maiores, quia in substantia nullum aliud datur esse simplex, nisi vel essentia, per quod respondetur ad questionem quid est; vel esse substantia & existentia, quæ sunt complementa & termini ipsius substantiae. Probant minorem, quia quantenti quid est homo, non respondetur, est extensus etiam entitati, sed est animal viuens, &c. neque talis extensio est complementum aut terminus substantiae in ratione substantiae.

Confirmant primò, quia ridiculum esset distinguere quoddam esse quale entitati, & quale qualificatiuerego absurdum est etiam dicere quod derur aliquid extensem entitati, & aliud extensem quantitatiae.

Confirmant secundò, quia ex opposita sententia: hoc est nostra

nostra, sequitur nullum dari quantum per accidens; si enim admittetur in substantia extensio partium entitatis, pariter admittenda erit talis extensio in qualitatibus subiectatis in quantitate, ut in albedine, colore, &c quæ omnia absurdum sunt, & aliena à schola Aristotelica: ergo substantia ex se, seclusa quantitate, nullam habet propriam extensionem.

35. Respondeo primò negando secundam consequentiam, quia posset provenire ab alio accidente quam à quantitate: & sane ita dicendum est in nostra sententia, quod esse extensum proveniat ab unione partium integrantium, quæ est accidentis respectuum independens à quantitate, tanquam à conditione sine qua non, quemadmodum esse compositum physice provenit ab unione materiae & formæ, tanquam à tali conditione, quæ uno materiae & formæ est accidentis, ut dicimus suo loco.

Respondeo secundò, quod esse extensum, id est includere partes integrales, quæ connaturaliter potant esse extra se inuicem, non sit esse secundum quid, sed est simpliciter substantia corporis, ut sic, prout hæc opponitur substantiae spirituali, & prædicatur de ipsa in quid, sicut prædicatur de ipsa corpus, quia idem est corpus ut sic, ac substantia includens huiusmodi partes, maxime in sententia aduersariorum, & omnium, qui dicunt substantias spirituales esse indiuisibilis, vnde falsa est minoris probatio.

Respondeo tertio distinguendo maiorem est esse secundum quid, id est esse non prædicabile in quid neque per modum substantiae aut existentia, transeat maior, est esse secundum quid, id est esse proveniens a solo accidente, nego maiorem; neque in hoc sensu probatur ab aduersariis, in quo tamen sensu deberent illam probare.

36. Addo ad hæc, male dici ab ipsis quod omne illud esse sit secundum quid respectu substantiae, quod non prædicatur de ipsa in quid, neque ut substantia, neque ut existentia, quia rationalitas non est esse secundum quid hominis, cum sit principium constitutum essentiale ipsis, & tamen non prædicatur in quid, nec de homine, nec de indiuisibilibus, neque etiam ut existentia aut substantia. Rursus esse animæ non est esse secundum quid hominis, & tamen non prædicatur de homine in quid, neque ut existentia aut substantia. Et hinc ulterius infero quod quācumq[ue] extensio partium nō posse prædicari de substantia in quid, non inde sequeretur quod esse extensum esse secundum quid hominis. Quantum autem ad rei veritatem, quod homo habeat partes integrantes tot vel tales, est ipsi prædicatum accidentale, id est non essentiale ipsi quia homo maneret enim cœptus hominis sine manu eius, & in hoc sensu potest dici quod habere tot partes sit esse secundum quid ipsi; sed inde non sequitur quod provenient à quantitate, aut ab ullo alio accidente tanquam à sola causa formalis. Si autem per esse simpliciter non intelligitur solū esse quod est de constitutione essentiæ physica, aut met. physica, sed etiam quocumque esse partium substantialium rei, tum esse extensum erit de esse simpliciter hominis, sive prædicetur in quid, sive non, neque in hoc potest esse alia questione quam de nomine.

37. Ad primam confirmationem concedo antecedens, quia nulla est ratio aut experientia, vnde colligatur dari esse quale entitatis distinctum ab esse quale quod habetur à quantitate; nego autem consequentiam, quia sunt urgentissima fundamenta assertendi partes extensis entitatis independentes à partibus extensis quantitatibus; vnde hoc debet afferi, licet illud primum non afficeretur.

Ad secundam confirmationem nego sequelam, concedo tamen quod qualitates corporeæ subiectæ in quantitate habeant partes extensis entitatis independentes à quantitate, quemadmodum substantia haberet, nec hoc est vello modo absurdum aut alienum à schola Aristotelica, neque inde sequitur quod non darentur quæta per accidens, quia & substantia affecta quantitate est taliter quanta, & etiam accidentia subiecta in quantitate; nec idem est esse quantum quantitate huius prædicamenti, ac habere extensionem partium quamcumque, ut ipsi supponunt.

CONCLVSI O V.

38. Ratio formalis quantitatis non bene explicatur dicendo, quod sit illud quod reddit impenetrabile naturaliter id, in quo est, cum aio eiusdem speciei. Hæc est contra Arriagan disp. 5. Met. num. 14.

Probatur, quia quantitas non solum habet reddere impenetrabile id, in quo est cum alio eiusdem speciei, sed cu[m] alio diuersæ speciei; nec enim homo, in quo est quantitas, est impenetrabilis magis cu[m] alio homine quam ligno & lapide. Et si loquatur Arriaga de subiecto immediato quantitatis supponendo illud esse materiam primam, adhuc non valet explicatio, quia si darentur materia prima diuersæ speciei, ut multi tenent de materia sublunarum & celestium, adhuc essent impenetrabiles naturaliter à quantitate. Rursus daretur albedo cum quantitate identificata extra subiectum; & dulcedo cum alia, ut probabile reputat Arriaga, expellerent se mutuo, nisi vniuerentur physice non minus, quam de facto expellunt se mutuo homo, & equus: ergo quantitas non expellit solum ea, quæ sunt eiusdem rationis.

CONCLVSI O VLTIMA.

39. Ratio formalis quantitatis consistit in illa extensione partium, ad quam sequitur aptitudo & exigentia connaturalis expellendi se inuicem & alias res ab eodem loco, que aptitudo vocatur communior impenetrabilitas naturalis. Hæc est communior apud Scotitas & recentiores. Probatur primò, quia certum est omnem quantitatem habere hanc extensionem, & nihil aliud habere eam nisi quantitatem, vel ratione quantitatis. Deinde nulla alia ratio formalis conuenientius potest attribui quantitati quam huiusmodi ratio.

Confirmatur, quia ideo quantitas habet posse diuidi naturaliter per interpositionem corporis, quia non potest compati connaturaliter cum corporibus, in quibus non subiectatur; & ideo habet aptitudinem occupandi locum circumscriptiue, quia habet hanc extensionem partium, ad quam sequitur aptitudo expellendi se inuicem & alia ab eodem spatio: ergo illa extensio est ratio formalis ipsius.

Confirmatur secundò, quia debet habere aliquam rationem formalis sibi propriae: ergo cum nulla potius attribui debet, quam hæc extensio, debet dici quod hæc sit ratio formalis ipsius.

40. Obicies primo: substantia habet partes, quæ expellunt connaturaliter se inuicem ab eodem loco, & etiam alias substantias, & idem est de albedine aliisque qualitatibus: ergo illa extensio partium non est propria quantitatis.

Respondeo distinguendo antecedens: quæ se expellunt ratione sui, nego antecedens: ratione quantitatis, concedo antecedens, & nego consequentiam, quia illa extensio partium, quæ se expellunt connaturaliter ab eodem spatio ratione sui, est propria quantitatis, & nulli alii conuenit nisi ratione quantitatis.

41. Obicies secundò: Quantitas non expellit ab eodem loco substantiam, quam afficit, nec qualitates in se subiectas, nec etiam substantias spirituales aut corpora gloriose, etiam connaturaliter: ergo male dicitur quod ratio formalis ipsis consistat in extensione partium, ad quam sequitur connaturaliter aptitudo ad expellendas alias res ab eodem spatio.

Respondent aliqui distinguendo consequens: ad expellendas alias affectas quantitate, concedunt. Vnde explicant naturam quantitatis per ordinem ad expulsionem aliarum rerum affectarum quantitate.

Sed hæc explicatio non placet, quia numquam bene explicatur natura vilius rei per ordinem ad seipsum, aut aliquid eiusdem rationis cum seipso formaliter; ergo non bene explicatur natura quantitatis per ordinem ad expellendum aliam quantitatem, aut rem affectam alia quantitate.

Respondeo ergo aliter distinguendo consequens alio modo: ad expellendas alias res omnes, concedo antecedens, nec

non est id, quod facie impenetrabile cum alio eiusdem speciei.

nec sic explicauimus naturam quantitatis in conclusione: expellendas alias aliquas res, nego antecedens. Itaque id, ratione cuius substantia aliquæ & qualitatæ expellunt se inuicem ab eodem loco, est quantitas, & consequenter natura quantitatis bene explicatur per ordinem ad hoc.

44. *Obiectio terio:* Quantitas potest compati in eodem spatio cum quibuscumque aliis rebus, ut patet in quantitate corporis gloriosi, quæ est penetrabilis cum quacumque re, & partes eiusdem quantitatis possunt compati simul in eodem spacio, ut patet in quantitate Christi sub speciebus Eucharisticis: ergo male dicitur quod ratio formalis ipius consistat in impenetrabilitate radicali; seu in extensione partium, ad quam sequitur aptitudo expellendi se inuicem & alias res aliquas ab eodem spacio.

Respondeo distinguendo antecedens; potest naturaliter, nego antecedens; supernaturaliter, concedo antecedens, & humiliiter distinguo consequens: ad quam sequitur talis aptitudo, ut nullo modo possit compati cum aliis omnibus rebus, concedo consequentiam: ad quam sequitur aptitudo expellendi connaturaliter alias aliquas res expelliendi ab eodem loco seu spacio, nego consequentiam.

Dices: penetrabilitas est proprietas opposita impenetrabilitati, & competens rebus essentialiter distinctis à quantitate, ut rebus spiritualibus: ergo non potest competere quantitatæ, si impenetrabilitas sit proprietas illius.

Confermatur, quia penetratio est actus proprius competens penetrabilitati: ergo nequit competere quantitatæ, quæ haberent proprietatem oppositam, nimis impenetrabilitatem.

Quæ impenetrabilitas est proprietas quantitatis.

45. *Respondeo* penetrabilitatem ut sic non esse proprietatem quarto modo rerum spiritualium & distinctarum essentialiter à quantitate, sed penetrabilitatem naturaliter: hæc autem penetrabilitas non competit quantitatæ, cui proprium quarto modo est, non impenetrabilitas quomodocumque, sed impenetrabilitas connaturalis.

Iuxta hoc *respondeo* penetrationem, ut sic, non esse actum proprium penetrabilitatis incompatibilis cum impenetrabilitate, sed penetrationem naturaliter, hæc autem non cōuenit quantitatæ: penetratio autem supernaturalis, quæ contineat potest quantitatæ, non est actus proprius penetrabilitatis naturalis, quæ sola est incompatibilis eā quantitatæ: sed penetrabilitatis supernaturalis, quæ cum impenetrabilitate naturali est compatibilis in eadem re: neque enim est inconveniens quod eadem res sit penetrabilis supernaturaliter, & impenetrabilis naturaliter, sicut non est inconveniens quod idem corpus habeat in eisdem naturalem ad eisdem in multis locis simul, & aptitudinem ad effundendum in illis simul supernaturaliter.

Dices: nec rugitus, nec rugibilitas potest vla ratione competere homini, cui proprietas quarto modo est risibilitas: ergo nec penetratio, nec penetrabilitas potest vlo modo competere quantitatæ, cui proprietas est impenetrabilitas.

Respondeo negando consequentiam, quia penetratio supernaturalis, & aptitudo ad penetrandum supernaturaliter non opponit impenetrabilitati naturali, quæ est proprietas quantitatis, sicut rugitus & rugibilitas opponuntur risibilitati, ut supponitur. Quod si supponatur rugitum & rugibilitatem supernaturalem non opponi risibilitati hominis, tum dicendum est hominem posse supernaturaliter rugire, & habere aptitudinem seu potentiam ut possit rugire supernaturaliter, sicut habet quantitas ut possit penetrare.

Q V A S T I O III.

Virum quantitas sit quid realiter distinctum à substantia.

Quantitas
distingui-
tur reali-
ter à sub-
stantia.

46. *Prima sententia est* Nominalium tenententium non est accidens aliquod distinctum realiter à substantia quanta aut accidentibus quantis. Ita Occamus in 4. dist. 4. quodl. 4. quest. 29. & in tractatu de corpore Christi cap. 17. Gabriel num. 2. distin. 10. Aureolus apud Capreolum 2. distin. 18. art. 2. & hanc sententiam putat probabiliorem Arriaga disq. 5. Met. n. 10. Ex modo autem quo

probant hi authores hanc sententiam, videntur mihi capere quantitatem pro extensione partium, tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum, sic ut una pars petat connaturaliter esse correspondens parti loci, & alia alteri. Supposita autem hac acceptio quantitatis, non possent habere nobiscum, nec cum recentioribus in hac re controversiam, qui admisimus questione praecedenti substantiam corpoream ex se habere huiusmodi extensionem independentem ab omni accidente absoluto à se distincto: & idem etiam dicendum est de qualitatibus, nec hoc indiget alia probatione, quam qua vi sumus eo loci. Itaque ut hæc sententia Nominalium sit diversa à nostra sententia, oportet ut sic intelligatur, quod substantia ex se ipsa habeat talem extensionem, ad quam sequitur aptitudo expellendi alia ab eodem spacio, & quod non detur aliquid accidentis distinctum realiter ab ipsa, quæ per se habet talam extensionem, & ratione cuius competit aliis rebus eam habere. Quo sensu ipsi etiam intelligendi sunt, dum absolute dicunt non dari quantitatem aliquam distinctam realiter à substantia.

Secunda sententia communissima aliorum Doctorum est extreme opposita, asserens dari quantitatem distinctam realiter à substantia. Ita Doctor in 4. distin. 1. quest. 2. cum omnibus Scotistis, D. Thomas 3. par. quest. 77. cum suis, quos recentiores communiter sequuntur, ut Suarez disq. 40. Met. sect. 2. & Auera quest. 22. Philosophia sect. 1.

C O N C L U S I O.

47. *Hoc secunda sententia vera est.* Probat *Auersa* hanc conclusionem, quia bene potest concipi quantitatem esse accidens peculiare realiter distinctum à substantia, & ratio substantia corporæ concipi potest per modum exigentis quantitatem, tamquam accidens realiter distinctum, sed sibi connaturale; Bene ergo, inquit, intelligi potest & debet quantitas, ut quid distinctum realiter à substantia & aliis accidentibus. Sed hoc probatio nihil concludit: neganda est enim consequentia pro secunda parte; nam quamvis posset sic concipi, non debet tamen, immo potius debet concipi per modum indistincti à substantia, nisi adit aliqua alia ratio, quia potest etiam concipi ut indistincta; & universaliter non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nec est sufficiens necessitas ad distinguendam realiter quantitatem à substantia, quod possit concipi ut sic distincta.

Probatur secundò effaciens suo iudicio experientia, qua constat quantitates expellere se inuicem naturaliter: ergo dantur quantitates sic se expellentes. Verum hæc probatio non virget dari quantitatem distinctam realiter à substantia, nec satis notum est, ut ipse subiungit, impenetrabilitatem non competit rebus ratione substantia, aut si notum est, non certe ex terminis; nec ex hac, aut priori ratione quam ipse adducit, id constat.

48. *Probatur ergo altero primo*, quia datur aliquid distinctum realiter à substantia, ratione cuius partes substantia sunt impenetrables inter se & cū aliis rebus, & etiam partes qualitatum materialium substantiarum, ut albedinis, caloris, &c. sed illud est quantitas: ergo quantitas distinguatur realiter à substantia. Minor & consequentia supponuntur certa ab aduersariis, qui propterea negant substantiam distinguendam realiter à quantitate, quia ex se ipsa haberet huiusmodi extensionem impenetrabilem. Probatur maior, quia ab eodem principio habent partes substantiarum & partes qualitatum ipsi competentium extensionem impenetrabilem: nec enim est dicendum, quod substantia haberet ex se impenetrabilitatem, & qualitates etiam à se habent impenetrabilitatem:rum quia alias non possent esse in eodem loco substantia, & illæ qualitates; nam quæ habent diuersam impenetrabilitatem, non possent esse in eodem loco:rum etiam quia sufficeret quod vel substantia haberet ex se impenetrabilitatem vel accidentia; nec est necesse quod & substantia & qualitates habeant ex se impenetrabilitatem: ergo ab eodem habent & qualitates & substantia, cui inhærent, impenetrabilitatem: sed illud, à quo partes qualitatibus habent esse impenetrables, est aliquid

aliquid distinctum à substantia: ergo illud, à quo habent partes substantiae impenetrabilitatem, est aliquid distinctum realiter à substantia. Probatur minor huius discursum ex mysterio Eucharistiae, in quo accidentia sine substantia habent impenetrabilitatem: ergo illud à quo habent impenetrabilitatem, est distinctum realiter à substantia.

49. *Nominales dicunt*, accidentia illa esse quidem impenetrabilia, sed non à quantitate substantiae, quae est distincta cum substantia, sed à quantitate propria ipsorummet.

Contra primò, secundum Theologos communiter ipsa quantitas panis manet post consecrationem: ergo absque ratione valde evidenti non debet id negari.

Contra secundò, quia, ut supra dixi, ab eodem habent qualitates & substantia, in quibus subiectantur, impenetrabilitatem: ergo quantitas, quae est ibi, est quantitas substantiae, hoc est illud à quo substantia habet impenetrabilitatem.

Contra tertio: si qualitates illae haberent propriam quantitatem distinctam à quantitate substantiae, ut supponunt Nominales, quilibet ex illis haberet suam propriam quantitatem, & sic non essent compatibilis in eodem loco, quia quae habent diuersam quantitatem, non possunt posse naturaliter in eodem loco.

Confirmatur hoc, quia si qualitates diuersae, habentes diuersam quantitatem, possint posse naturaliter in eodem loco, duæ hostie consecratae naturaliter possint se penetrare, quia ex hoc non sequeretur aliud, quam quod ponentur diuersæ qualitates habentes diuersas quantitates in eodem loco, quod secundum illam doctrinam non esset inconveniens.

50. *Confirmatur secundò* tota haec probatio, & impugnatio respondonis præmissæ, quia illud, quod est principium impenetrabilitatis hostie consecratae, non est illa qualitas una ex qualitatibus, quae sunt in speciebus Eucharisticis, quia, sublata quacumque ex illis, adhuc hostia esset impenetrabilis; nec aggregatum ex omnibus illis, quia separata una non esset illud aggregatum, & tamen adhuc hostia esset impenetrabilis, nec aggregatum ex illo numero eorum, quia quocumque assignatur, si tolleretur illa qualitas ex illis, non esset illud aggregatum, & tamen hostia esset impenetrabilis: ergo lignum est quod principium istius impenetrabilitatis sit aliquid distinctum ab omnibus illis qualitatibus. Sed hoc supposito sequitur conclusio, quia sequitur quod quantitas illarum qualitatum distinguatur realiter ab illis: & hoc supposito rationabilis dicitur, quod eadem quantitas, quae facit illas qualitates impenetrabiles, faciat etiam substantiam impenetrabilem, & consequenter quod sit quantitas substantiae.

51. *Arriaganum*. 4. dicit accidentia illa esse impenetrabilia, non ob quantitatem, sed ob vibrationes materiae, quae nequeunt esse connaturaliter cum vibrationibus alterius materiae, quae vibrationes, cum sint accidentia absoluta in ipsis sententia, & non modi, debent manere ibi.

Contra: si ab vibrationibus haberent illa accidentia impenetrabilitatem, illæmet vibrationes essent quantitas, & cum sint distinctæ, & quidem formæ absolute in sententia ipsius, essent quantitas, & sic daretur quætitas distincta à substantia, quod est intentum nostrum. Nec valer dicere quod quantitas non consistat in illis vibrationibus, sed in illo quod exigit ipsas; quia hoc gratissime dicitur, & reducit rem hanc ad questionem de nomine: neque enim nos aliud volumus, quam quod derur aliqua forma absolute distincta à substantia, à qua habet esse impenetrabilis, & si vocetur quantitas illud, quod exigit talem formam, concedemus libenter substantiam esse quantitatem.

Contra secundò, quia præterquam quod falsum sit vibrationem esse formam absolutam, aurum posse esse absque suo subiecto; quānū etiam possent, non magis deberent accidentia illa ab vibrationibus materiae esse impenetrabilia, quam ab vibrationibus propriis: ergo non deberent posse vibrationes materiae in illis: nec verum

est quod omnia accidentia substantiae debent ponere in Eucharistia, sed solum accidentia sensibilia, & quæ cum ipsis habent connexionem.

52. *Respondeo idem anchor secundò*, accidentia illa non habere impenetrabilitatem ex se, sed conseruari tamen à Deo miraculose absque penetratione non minus, quam si essent impenetrabilia, ne patefiant Eucharistiae mysterium.

Contra, quia hoc esset recurrere ad miraculum sine necessitate, aut exigentia aliqua ex parte creature: & sane mirum est quod Deus tam sollicite vellat, etiam adhibito miraculo non exacto à modo naturali agendi causarum naturalium, occultare nobis mysterium Eucharistiae.

Confirmatur, quia esset satis absconditum, quamvis non adhiberetur, hoc miraculum; nam licet heret penetratio adhuc posset esse substantia panis, & non esse ibi corpus Christi: ergo miraculum non debet fieri ad hunc finem.

53. *Probatur secundò conclusio*, quia in Eucharistia est aliquid subiectum commune omnium qualitatum, in quo recipiuntur, neque enim una qualitas subiectatur in alia, cum non sit illa ratio, cur una alteram potius quam altera ipsam subiectaret, neque omnes debent esse absque aliquo subiecto proximo: ergo datur aliquid aliud, quod subiectet illas: sed illud est quantitas, & quid distinctum realiter ab ipsis, & à substantia destruta: ergo quantitas distinguitur realiter à qualitatibus & substantia. In hac probatione non est alia difficultas, quam ut proberetur quod omnes qualitates non sint absque subiecto aliquo: hoc autem probatur, quia agens naturale potest naturaliter producere calorem, verbi gratia in Eucharistia, ut patet experientia: sed non potest ipsum producere absque subiecto, in quo recipiatur, quia alias crearet, quandoquidem produceret formam absque dependentia à causa materiali, hoc est à subiecto, in quo recipiatur: ergo datur ibi subiectum calor: sed illud ipsum subiectum, in quo producitur calor, debet dici esse subiectum aliarum qualitatum: ergo aliae qualitates non sunt absque subiecto.

54. *Dices*: agens naturale & que potest naturaliter producere calorem sine subiecto ac formam substantialem; sed ignis potest producere in Eucharistia formam ignis, ut patet experientia, & non est ibi aliquid subiectum, in quo produceret formam ignis, cum nihil substantiale, nec materia nec forma, sit sub illis speciebus, in quo produceretur: ergo similiiter potest producere formam caloris, quantum non sit ibi subiectum, in quo illud producat.

Respondeo distinguendo minorem pto secunda parte, non est ibi subiectum, in quo produceretur forma ignis ante illud instantis in quo producitur, concedo; in illo instanti, nego; & similiiter distinguo consequens. Itaque in illo instanti in quo producitur forma ignis, aut quæcumque alia forma substantialis a causa secunda illa sub illis speciebus, aut ex illis, Deus ipse producit in loco, in quo debet illa forma produci, materiam primam, vel eandem, quæ prius erat destruta, vel aliam aliquam, & in ipsa, quamvis non praæexistat tempore, agens naturale producit illam formam, vnde manet quod agens naturale non producat nec formam substantialem, nec accidentalem absque subiecto, ex cuius potentia educatur.

In statibus: ergo saltem quemadmodum non præexistit forma substantialis productioni materia, sed producebatur à Deo in eodem instanti, similiiter posset dici quod non præexistit productioni caloris aliquod subiectum, sed quod producatur subiectum in eodem instanti, in quo calor producitur.

55. *Respondeo primò*, hoc ipsum sufficere ad probandum conclusionem, quia illud subiectum quod tum producitur, non est substantia, alias, quoties calereheret leviter hostia, esset sub illis speciebus alia substantia, quam substantia corporis Christi, & hec cōsequenter desineret esse sub illis: quod nihil absurdius. Neque est qualitas illa, quia ut supra dixi, una qualitas non subiectat aliam: ergo debet esse aliquod aliud absoluū quid: sed nihil tale potest affinari, quod non sit quantitas: ergo datur quantitas distincta realiter

realiter à substantia, & qualitatibus, quod est intentum conclusionis.

Respondeo secundò, negando sequelam, quia non est illa necessitas recurrendi ad noui subiecti productionem quido producitur calor, potest enim dici, quod illud subiectum, in quo producitur, fuerit productum ante, quandoquidem sit accidentis: sed est necessitas recurrendi ad subiecti noui productionem, quando producitur forma substantialis, quia ex hinc habemus non fuisse antecedenter sub speciebus subiectum substantiale, quod solum potest sufficere ad producendam formam substantiam: ergo idem in utroque casu non debet dici.

56. Ex hac autem doctrina maxime confirmaruntur communis sententia tenens, quod quantitas sit subiectum immediatum qualitatum corporearum, quam amplectitur S. Thomas 3. par. qu. 77. Scotus in 4. diff. 1. 2. Suar. disp. 14. Met. cōtra Hurtadam disp. 6. Physica subiect. 1. & Averas 9. 2. 1. Philosophia scđt. 6. Confirmatur inquit illa sententia ex iam dictis, quia ex suppositione, quod detur quantitas distincta realiter à substantia, & qualitatibus, melius asseritur, quod sit subiectum immediatum qualitatum corporearum, quam quod non sit: tū quia in illo modo dicendi non est illa inconvenientia: tū & præcipue quia id dicendo saluator quomodo possunt species Eucharistiae calefieri ab agente naturali sine novo miraculo, quo Deus suppleret defectum subiecti; nunquam autem debemus recurrere ad miraculum sine necessitate.

Dices cum Avera, istas species condensari posse & rarefieri per accessum & recessum quantitatis, & hoc mediante actione cauſarum naturalium, quæ tamen actio sit absque subiecto, quandoquidem quantitas producta in illis per rarefactionem non subiectetur in alia quantitate, nec in qualitatibus, & quandoquidem non sit ibi substantia, in qua producatur: ergo similiter posset fieri calefactio absque subiecto per agens naturale.

57. *Respondeo primò*, etiam totum concederetur, nihil facer ad propositum, quia aliud est, quod posset illa calefactio fieri absque subiecto, aliud est quod ita fieri. Hoc secundum nos negamus, quia quandoquidem possest saluari absque tali miraculo agendi modo, præstat id facere, quam recurrere ad miraculum. Quod si illæ aliae actiones condensationis & rarefactionis nequeant saluari absque miraculo, sic nequit saluari actio productiva substantia, tū in illis actionibus recurrentum est ad miraculum, sed non in calefactione; & disparitas erit manifesta, quod haec saluari possit absque miraculo, illæ non possint.

Respondeo secundò, iuxta satis communem Thomistarum, ac recentiorum sententiam, condensationem, & rarefactionem fieri per productionem, aut deperditionem modi quantitativi absque productione nouæ quantitatis, aut deperditione; & ille modus non exigit aliud subiectum præter quantitatem præexistentem; vnde non sequitur in condensatione aut rarefactione recurrentum esse ad miraculorum modum agendi, & sic evanescit haec replica Avera.

Respondeo tertio, condensationem & rarefactionem secundum plures Scotorum & alios fieri per egressum & ingressum corpusculorum substantialium absque productione, aut perditione quantitatis, aut modi quantitativi, quæ essent absque subiecto, & sic etiam posset fieri condensatio & rarefactio in speciebus Eucharisticis absque recurso ad miraculum; vnde à primo ad ultimum patet hanc replicam Avera in nulla sententia facere ad rem.

58. *Idem auctor quæstione vigesima secunda sequenti sententia secunda*, longo discurſu conatur suadere, quod melius sit ponere qualitates immediate in substantia, quam in quantitate: sed nihil concludit, nisi in sententia ipsorum, qui tenent corpus Christi sub speciebus Eucharisticis habere qualitates absque quantitate, in eorum autem sententia qualitates sine dubio collocandæ essent immediate in substantia, & non in quantitate. Sed hoc nihil facit ad nos, qui ponimus quantitatem Christi manere sub speciebus illis.

Addo ad hæc, non bene colligi qualitates esse subiectatas in quantitate ex eo, quod sint impenetrables, quia hoc possent habere per hoc, quod subiectarentur immediate in substantia quanta, quemadmodum habent animalia vegetativa & sensitiva; nec etiam id colligitur ex eo, quod non recipiantur in substantia, nisi sit prius affecta quantitate, propter id exemplum de illis animalibus, quæ non recipiuntur, nisi in corpore organico quanto, & tamen non recipiuntur immediate in quantitate secundum omnes.

59. *Fundamentum aduersariorum contra hanc conclusionem* est, quod substantia ex se habeat partes extensas antecedenter, & independenter à quantitate, quia aliæ non possent recipere quantitatem, nec extendi per illam: ergo non debet assignari aliqua quantitas ab ipso realiter distincta, à qua habeat hanc extensionem: sed ideo requiritur quantitas distincta, ut tribuat illi extensionem: ergo non est ponenda quantitas distincta.

Hoc argumentum ictum habet locum contra illos Thomistas, qui assignant pro effectu formaliter quantitatis extendere partes substantie, vel actu vel aptitudine. Contra nos autem nihil virget. *Vnde respondeo* facile negando subsumptum: neque enim ideo requirimus quantitatem, ut extendat partes substantie, sed ut reddat illas impenetrables, & ut subiecte immediate qualitates; substantia autem licet ex se habeat extensionem partium, non tamen habet ex se talem extensionem earum, ad quam sequitur naturalis impenetrabilitas, seu expulsio aliquorum rerum ab eodem loco, nisi à quantitate, nec habet etiam immediate subiectare qualitates absolutas corporas.

60. *Melinus fundamentum* pro his authoribus esset hic sequens discursus: Quantitas non habet præcise & formaliter ex sua entitate absoluta habere partes suas extra se inuicem cum proportione ad partes loci in quo peneretur, ut patet in quantitate corporis Christi, quæ sub speciebus Eucharisticis non habet partes sic extensas: nec etiam habet à sua entitate absoluta præcise, & formaliter expellere alia ab eodem loco, ut patet de quantitate corporis glorioſi, & quacumque alia quæ supernaturaliter posset esse penetrative in eodem loco: ergo debet ipso superuenire aliud ultra entitatem suam absolutam, ratione cuius formaliter habeat partes extra partes, & expellat alia ab eodem loco, & consequenter ista extensio impenetrabilis potius debet refundi in illud alterum, quam in ipsammet quantitatem, formaliter & præcise loquendo: sed illud aliud non est aliud absolutum, quia non potest assignari quale absolutum sit, cum non possit dici esse qualitas, nec quantitas: ergo est aliud respectum. Tunc sic: sed illud respectuum posset a que facere partes substantiae extensas & impenetrables, ac partes quantitatis absolutæ: ergo frustra ponitur quantitas, quæ sit aliud absolutum.

Confirmatur: ex impenetrabilitate, quam haber substantia, & accidentia separata à substantia, colligitur dari quantitas absoluta, à qua prouenire formaliter illa impenetrabilitas; sed ista impenetrabilitas posset prouenire à respectibus aliquibus, vel ab aliquo distincto à quantitate absoluta, sicut impenetrabilitas ipsiusmet formæ absolute, quæ dicitur: quantitas, prouenit ab aliquo alio distincto: ergo non bene colligitur ex illa impenetrabilitate aliqua forma absolute, ex qua formaliter proueniat.

Confirmatur secundò, prædictum contra Thomistas, quia certum est extensionem partium in ordine ad se, ita scilicet, ut una vniatur immediate vni & non alteri, altera huic & non illi, verbi gratia caput collo, collum humeri, his manus &c. prouenire ab ipsis unionibus, quæ sunt formaliter respectus, ita, ut si variarentur uniones, variaretur extensio partium, & fieret alia. *Deinde* quod partes sint extra se inuicem in ordine ad locum sic, ut si ponantur in loco, debeant habere talem proportionem partium cum partibus loci, ut una corresponteat vni & alia alteri, videatur prouenire similiter ab aliquibus respectibus distantia aliquarum partium ab aliis: ergo ad neutram extensionem partium substantia, aut qualitatum requiritur aliqua forma

Quantitas
et subie-
ctum qm
qum qa-
ritatum.

forma absoluta, sed sufficere possent tales vniōnes & tales distantiā partium à se inuicem.

Quonodo
deced pos-
te, quod
quantitas
non dicitur
quator à
substantia.

61. Hæc sāe mihi semper difficultē reddebant sententiam nostram & communem, & probabilitatem sua-debat sententia negantis, quod daretur aliqua quantitas distincta realiter à substantia & accidentibus, quæ esset forma absoluta, & cuius manus esset extendere partes substantia & accidentium cum impenetrabilitate; & quia attribuimus supra aliū effectum quantitati absolute, nimirum subiectare immediate qualitates, propter experientiam illam de calefactione Eucharistie per agens naturale.

Addo vterius in confirmationem vltiorem huius sententia negantis, quod quemadmodum Deus miraculoſe concurrit cum igne ad producēdā formam ignis in illis speciebus creando de nouo materiam primam, quæ sit subiectum istius formæ, sine quo concursu miraculoſo nequirit ignis producere ignem in illis; similiſter posset dici quod concurret miraculoſe cum calefactione, ad producēdā calorem in illis speciebus, non quidem producendo subiectum nouum, vt in casu altero, sed supplingendo defectū talis subiecti per concursum aliquę particularē.

Et si dicatur, quod tunc causa secunda cræret, *Respon-deri posset iuxta fatis communem sententiam*, quod non esset inconveniens causam secundam creare concurren-te Deo miraculoſe, & supernaturaliter cum illa, quæ responſio à maxima parte recentiorum tenentium nostram conclusionem admitti debet, & licet à Scotistis forte negarerit, difficile tamen erit ipsis dare implicatiā cur id repugnaret.

Responderi etiam posset secundò, negando sequelam, quia creatio posset dici productio rei sine dependentia à causa materiali, aut ab ullo alio supplente defectum cauſe materialis: talis autem productio non competet calefactio in casu prædicto.

Responderi posset tertio, quod ista productiones non proueniunt a causa secunda, quæ nequit in ullo casu creare, si non sit vera prima sententia; fed à solo Deo miraculoſe, nec hoc miraculum magis difficile creditu est quam alterum supplingendi defectum subiecti.

62. Nihilominus in favorem communis sententiæ respondeo ad hoc fundamentum concedendo, quod quantitas ex entitate sua absoluta præcise & formaliter nō habeat partes extra partes cum proportione ad partes loci, aut cum distantia inter se inuicem, nec etiam expellere illa alia ab eodem loco, nisi aliquid aliud, vel intrinsecum, vel extrinsecum adueniat ipsi; tamen est aliquid ab soluto exigens connaturaliter immediate, & ratione sui illud aliud superaddi ipsi: substantia autem non exigit illud aliud sibi immediate superaddi, sed solum exigit illud mediate, quatenus scilicet exigit quantitatem: & idem est de qualitatibus.

Et si queras, vnde colligamus, quod substantia non sit illud, quod exigit illud connaturaliter: *Respondeo*, quia video quod qualitates ex mysterio Eucharistie habeant illud. *Et si queras*: vnde colligam, quod qualitates non exigit illud ex se connaturaliter: *Respondeo*, id colligi ex dictis in tercia impugnatione responsionis Nomina- lium n. 48.

Confirmatur hec responsio, quia una forma accidentalis, verbi gratia calor, dicitur expellere formaliter frigus ab eodem subiecto, licet ex sua entitate absoluta præcise non sufficeret ad hoc faciendum, quandoquidem supernatura- liter posset esse simul cum frigore, quia exigit connaturaliter, vt Deus non conseruet frigus in eodem subiecto, vnde negatio illius conservationis requiritur vltra calorem ad expellendum frigus: ergo similiter quantitas debet dici expellere formaliter alia ab eodem loco per suam entitatem absolutam, quamvis vterius requiratur negatio concursus diuinum cum illis aliis, quæ expelluntur ad occupandum eundem locum, ex scilicet, quod exigit con-

Quantitas
naturaliter talem negationem. Ex quo etiam exemplo
formaliter obiter patet, quod quantitas sit dicenda formaliter & non
expelli-
alia à loco, effectiue expellere alia ab eodem loco, sicut calor expel-
lit frigus ab eodem subiecto formaliter & non effectiue:

cuius etiam signum est, quod quamvis nihil prorsus ef- ficeret quantitas occupans locum, sed solum conserva- retur ibi, mere passus se habens, non admitteret secum aliam quantitatem magis, quā calor in summo admit- teret frigus in summo, de quo alij plura.

63. *Ad primam confirmationem respondeo* illam impene- trabilitatem non posse prouenire ab illis respectibus, ne- que enim illa distinctione est inter respectus quoquaque, qui sunt in quantitate, sive partium ipsius inter se inuicem, sine in ordine ad partes loci, & respectus qui es- sent in substantia occupante similem locum absque quantitate, ex qua distinctione orietur illa impenetrabilitas in quantitate potius quā in illa substantia, nō quatenus partes quantitatis fundantes tales respectus, sunt distinc- tæ rationis à partibus substantia; vnde impenetrabi- litas illa refundi debet in partes quantitatis, & non in tales respectus solummodo.

Ad secundam confirmationem non est, qnō respon- deam, quia solum vrget Thomistas sic explicantes natu- ram quantitatis.

Ad illud quod addidi in favorem Nominalium n. 60. *Respondeo*, quamvis posset ita responderi, melius tamen dici, quod non concurrat Deus miraculoſe ad talem producēdā, quia sine necessitate non est recurrentum ad miracula: non est autem illa necessitas recurrenti ad il- lum miraculofum concursum, si dicatur adeſſe, sub illis speciebus subiectum, in quo calor posset produci.

64. Omisi data opera probare conclusiōne per argu- mentum satis commune, quo vtuntur *Complutenses*, ni- mirum quantitas est accidens reale aptum natum inha- rere: ergo nequit identificari substantia, alias inhæret & non inhæret. Omisi, inquam, hoc argumentum, quia reuera peti principium, leu affluit, quod est probandum, nempe quantitatē esse accidens reale aptum natum in- hæret substantia, id enim negant Nominales, qui iden- tificant quantitatē substantia.

Eandem etiam ob causam omisi aliud argumentum, nimirum quod quantitas spelet ad aliud prædicamen- tum à substantia: ergo non identificatur realiter substan- tia. Hæc enim consequitur negari debet ab omnibus, qui putant prædicamenta omnia non debere necessario distinguiri realiter: & sane illud principium, quod vniuersali- ter tenetur à Scotistis, nimirum prædicamenta omnia distingui realiter, dependet partim ab hac alia conclusio- ne; nempe, quod quantitas distinguatur realiter à sub- stantia; vnde qui negaret hanc conclusionem, negaret etiam illud principium.

Q V A S T I O IV.

De divisione quantitatis ut sic in continuam & discretam.

65. *Philosophus* hoc capite diuidit quantum in illud, quod per se est quantum, & quod per accidens est quantum, omnes autem fatentur dari quantum per acci- dens, tale enim est quoquaque subiectum affectum quantitate, vt substantia materialis cui inhæret quantitas, & quoquaque accidens præsertim absolutum, quod inhæret quantitatē. Deinde farentur omnes, quod detur quantum per se, nimirum ipsam quantitas, quæ est es- sentialiter talis, & à qua illa, quæ sunt quanta per accidens, habent esse talia formaliter. Sed difficultas tamen est quo- modo possit vocari quantitas quantum, aut quanta: ratio autem dubitandi est, quod ly quantum videtur esse concrenum adiectiuum significans pro formalī quantitatē, & connotans materialiter subiectum, cui inhæret quantitas. Quod si ita sit, certum est quantitatē non posse dici quantum, aut quid quantum, quandoquidem non sit subiectum, cui ipsam adiaceat aut inhæret.

Confirmatur, quia albedo non potest dici alba, nec vli- lum concretum potest dici formaliter de suo abstracto: ergo nec quantitas potest dici quanta.

Ad hanc difficultatem respondeo, ly quantum quando dicunt de quantitate, non esse concretum adiectiuum significans quantitatē adiacentem rei, de qua dicitur quod sit quanta, quia alij falsum esset quantitatē esse quantum.

Alia pro-
positio com-
munis co-
clusio reuera.

Datur quæ-
sum per se
& per ad-
cidens.

Quonodo
quantitas
est quanta.

quantam; sed est concretum adiectuum significans vel actualem extensionem, quæ non est de essentia quantitatis; vel diuisibilitatem, seu aptitudinem ad extensionem actualem impenerabilem, quæ est proprietas quantitatis.

Quantum
est terminus aquiūcūs.
66. Itaque ly quantum est aquiūcūs, & aliquando significat formaliter ipsum accidens, quod exigit extensionem impenerabilem: & in hoc sensu non dicitur de quantitate, sed bene potest dici de substantia, in qua subiectatur illud accidens, & de qualitatibus etiam subiectatis in ipso; aliquando vero significat formaliter ipsum extensionem actualem impenerabilem, aut aptitudinem ad ralem extensionem: & in hoc sensu potest vere praedicari de quantitate, nam quantitas est res, quæ illam extensionem & diuisibilitatem habet: potest etiam sic praedicari de substantia & accidentibus, quia habent etiam talem extensionem & diuisibilitatem seu aptitudinem ad extensionem & diuisione, sed cum hac differentia, quod quantitas per se secundo modo dicendi habeat illam aptitudinem, & consequenter sit in hoc sensu quanta per se, substantia vero & accidentia habeant illam aptitudinem per accidens, ratione scilicet quantitatis. Sicut ergo posset dici, quod calefactuum posset diuidi in calefactuum per se, quod est ipse calor, & calefactuum per accidens, quod est subiectum affectum accidentaliter calore: potest diuidi quantum in illud, quod est quantum per se, id est a primum natum occupare locum impenerabiliter, & in illud, quod est quantum per accidens, quod est illud, cui coniungitur quantitas accidentaliter. Existimato tamen hanc divisionem non esse propriam diuisione, sed ennumerationem plurim rerum, quarum unum competit aliquid primo, & alte ratione ipsius; id quod facile colligi potest discurrendo per omnes species propriæ diuisonis propositas in Summulis.

Ad confirmationem dico propterea albedinem non dici proprie albam, quia album solum significat proprie, ut supponit, ipsum albedinem inherenterem: quod si album significaret proprie formam disgregariam visus, sicut albedo significat; tum etiam albedo posset dici alba, & sic etiam dicitur quandoque à bonis authoribus. An autem proprie ita dicatur, vel improprie, est quæstio de nomine; & haec de hac diuisione sufficiunt.

67. Aliam proponit eodem capite Philosophus diuisiōnem quantitatis ut sic in cōtinuam & discretam. *Quantitas continua* est illa quātitas, quæ haber partes extra partes copulatas & coniunctas termino communi, ut est quantitas vnius ligni, vnius aquæ, vnius lapidis. *Quantitas vero discreta* est cuius partes non copulantur termino communi, nec vniuntur realiter inter se, ut numerus trium hominum, quatuor lapidum, quinque fluiorum.

Pro quo vltius *Adverte*, numerus ab authoribus duplē assignari, transcendentalē, & prædicamentale. *Numerus transcendentalis* est, qui confatur ex rebus non quantitatibus, seu ex vnitatibus talium rerum, ut est numerus ternarius Angelorum, quinarius relationum binariis hominum, ut abstrahant à quantitate: & hic numerus vocatur *transcendentalis*, quia non spectat ad vnum prædicamentum, sed potest in quolibet repetiri: sunt enim plures substantiae in prædicamento substantiae, & plures relations in prædicamento relationis, & plures qualitates in prædicamento qualitatis. *Numerus prædicamentalis* est, qui spectat ad prædicamentum quantitatis, & conflatur ex quantitatibus, seu vnitatibus quantitatuum, seu rerum affectarum quantitate, ut sic afficiuntur.

Quaritur ergo hic principaliter, an quantitas, seu numerus prædicamentalis, orrus ex pluribus quantis, seu ex pluribus quantitatibus, sit vnum quid per se, ditecte collocabile in hoc prædicamento: si enim sit, admittenda est prædicta diuisio tamquam bona, vel generis in species, vel speciei in individua: si non sit, non est admittenda prædicta diuisio tamquam talis.

CONCL V S I O.

68. *Pro abilius videtur quantitatem discretam non esse veram species quantitatis*, ut sic, directe collocabilem in

predicamento. Hęc est ex discipulis Scotti Bassolis in t. dist. non est 24. vbi Scottus ipse est dubius, & Fuentis hic quæst. 15. difficult. 2. n. 14. ad finem; Conimbricensium c. 6. de Quantitate quæst. 2. artic. 1. Suaris disput. 41. Metaphys. scđ. 1. n. 16. Aversa quæst. 18. scđ. 2. & magis communis contra D. Thomam 1. par quæst. 1. art. 1. & 2. Ruynum q. 6. de Quantitate; & multis aliis cum Thomistis, tunc Scotis sequentes Scottum 5. Metaphys. q. 9. vbi probabiliter tenet oppositum huius conclusionis.

Probatur primò: numerus rerum quantarum non est aliquid vnum per se: ergo non est vera species, collocabili per se directe in vlo prædicamento, & consequenter quantitas non erit vera species. Vtramque consequentiam omnes concedunt; probatur antecedens, quia partes istius numeri non vniuntur inter se aliqua vniōne reali; partes enim numeri ternarij hominum sunt tres homines, aut tres vnitates ipsorum, qui, ut patet, non vniuntur inter se aliqua vniōne reali: ergo non faciunt vnum per se reale, sed vnum per accidens.

Confirmatur, quia si vniuntur aliqua vniōne reali, non constituerent numerum, quia de essentia numeri: a secundum aduersarios non habete partes vnitatis, in hoc enim quantitas diserter, qualis est maximè numerus, differt à quantitate continua.

Respondet aduersarij ad vnum per se cont'vnum requiri ut partes vniuntur realiter, non vero ad vnum per se discretum. *Contra*: non potest intelligi, quomodo illa, quæ reuera sunt multa, possint facere vnum per se vla ratione, nisi vniuantur.

69. *Dices* posse intelligi, si illa sint inter se ordinabilia per se. *Contra*: quamus materia & forma sint per se ordinata ad constituentium vnum per se, tamen nisi vniuntur realiter, non possunt facere vnum per se: ergo ut aliqua multa faciant vnum per se, non sufficit ordinabilitas eorum ad iniucem, nisi vniantur actu vniōne aliqua reali.

Confirmatur: quia si quis diceret quod materia & forma faciant vnum per se, quando non vniuntur, principium, quo improbaretur, esset quod vnum non potest fieri ex multis, nisi realiter coniungantur: ergo dicendum est quod nullum vnum per se possit fieri ex rebus diuersis, nisi vniantur realiter.

Confirmatur secundò: numerus transcendentalis non est vnum per se, ergo nec prædicamentalis, seu quantitatius numerus. Consequens est evidens, quia eadem est ratio colligendi vnitatem per se in vtroque numero. Probatur antecedens, quia ex rebus diuersorum prædicamentorum non sit vnum per se, sed numerus transcendentalis potest oriiri ex rebus diuersorum prædicamentorum, tres enim vnitates trium albedinum & vna vnitas hominis faciunt numerum quaternarium trascendentalem, si considerentur absque quantitate. Denique numerus ternarius trium Angelorum, si esset vnum per se, deberet directe collocari in prædicamento substantiae: sed hoc videatur absurdissimum: ergo non est vnum per se, & consequenter nec numerus terarius trium quantitatum, aut trium quantorum erit vnum per se.

70. *Confirmatur tertio*, quia duo entia completa, etiam vnius prædicamenti, non possunt facere vnam per se, alias non essent completa, inde enim colligitur quod materia sit incompleta, quia est ordinata ad faciendum vnum per se cum forma: sed duo homines sunt entia completa, & ipsorum etiam quantitates: ergo non possunt facere vnum per se, & consequenter numerus ex ipsis resultans non est vnum per se.

Sed contra hanc confirmationem urgentissima instantia adduci potest de duabus aquis completestimis, quæ possunt facere vnam per se aquam integralem: ergo similiter duo quanta completa possunt facere vnum integralem numerum. *Deinde* in probabili sententia dñae compleæ species distinctæ possunt constitutre vnum per se tanquam partes essentiales; sic enim ex elementis formaliter remanentibus in mixto dicunt multi constitui mixtum. Neque hinc sequeretur, quod istæ species non essent completa, sicut materia prima non est completa: quia non essent ita ordinata ex natura sua, quin sine illa violentia possent

possent produci & conseruari naturaliter absq;eo quod constituerent illam speciem aliam, quam tamen possent constituere. Verum tamen est quod non possit intelligi quomodo fieri huiusmodi constitutio absque vniione reali, ut in probatione principali deductum est.

Quod etiam vltius *Confirmatur*, quia ideo aceruus lapidum non est vnum per se, quia partes eius non vniuntur vniione aliqua reali, nec ordinantur ad talern vniionem: sed sane &que vniuntur ac partes numeri, & que ordinantur per se ad vniionem: ergo nec numerus erit vnum per se directe collocabile in prædicamento.

71. *Probatur secundò*, quia vnum & multa opponuntur, ergo sicut quod est vnum, non est multa, ita que sunt multa non sunt vnum: sed multa quanta sunt multa: ergo non sunt vnum.

Dices: ea non esse vnu in illo genere, in quo sunt multa, verbi gratia in genere quantitatis continua, sed in alio genere, nimis in esse quantitatis discrēta seu numeri. *Contra* sic possum dicere quod quodcumq; aggregatum per accidens, licet in aliquo genere sit multa & non vnu, tamen in genere aggregati sit vnum. Et hinc *confirmatur* cōclusio, quia omnes rationes, quibus probatur, quod numerus viginti hominum sit vnum per se, etiam probant quod aggregatum viginti hominum sit vnum per se, quod est absurdum secundum omnes.

72. *Probatur tertio*, quia vnum per se accidens debet habere aliquod vnum per se subiectum, ergo numerus ternarius hominum, si sit vnum per se, debet habere vnum per se subiectum; sed non habet, ut patet: ergo non est vnum per se.

Dices, antecedens esse verum, si accidens sit quid continuum, secus si sit discretum. *Contra*: sicut te habet vnum accidens continuum ad suum subiectum, ita vnum accidens discretum ad suum: ergo sicut vnum per se accidens, continuum perit vnum per se continuum, ita vnum per se accidens discretum petit vnum per se subiectum discretum: sed numerus ternarius hominum non habet vnu per se subiectum discretum: ergo non est vnum per se. *Probatur* subsumptum, quia tres homines non faciunt vnum per se aliud quam vnum numerum: sed vt sunt subiectum numeri, non faciunt n.c. constituunt numerum: ergo vt sunt subiectum numeri, non sunt vnum per se.

Confirmatur, quia vt sunt subiectum numeri, non ponuntur directe in vlo prædicamento: ergo non faciunt vnum per se.

73. *Probatur quartò*, specialiter contra quandam Scotian recentiorem, qui concedit numerum materialiter, vt dicit istas entitates seu unitates, ex quibus coalescit numerus, non esse vnum per se, sed formaliter, prout dicit discretionem illatum partium. *Probatur* inquam contra ipsum, quia illa discrecio non est nisi negatio continuacionis, & frustra & absque vlo fundamento dicetur consistere in aliquo alio, quam in tali negatione, ergo numerus, vt dicit formaliter ipsam discretionem, non est per se collocabilis in hoc prædicamento, nec quantitas vt sic, quæ est accidens posituum absolutum, potest de eo prædicari in quid.

Confirmatur, quia in numero quatuor trinario sunt quatuor discretiones, seu negationes, quia secunda unitas discontinuitat à prima, tertia à secunda, & quarta à tertia: ergo discrecio, qua constituitur iste numerus, non est vnum per se.

Probatur vltimo, quia quanuis numerus trium hominum esset quid vnum per se, non deberet spectare ad prædicamentum quantitatis: ergo quantitas non bene, diuiditur in quantitatem continuam & discretam, tanquam in species, & consequenter vera conclusio. *Probatur* antecedens, quia catenus esset spectans ad hoc prædicamentum, vel quatenus esset quid continens partibus: & hoc non, quia alias substantia & qualitates materiales spectarent ad hoc prædicamentum; vel quia constaret partibus impenetrabilibus. Sed si propterea spectaret ad hoc prædicamentum, numerus Angelorum non spectaret ad hoc prædicamentum, sed ad aliquod aliud: non vero spectat ad aliquod aliud: ergo.

74. *Obiectus*: Numerus est aliquid vnum per se habens

partes impenetrabiles: ergo est species quantitatis vt sic; quod autem sit distincta species à quantitate continua, patet, quia perit essentialiter partes discretas, quales non patet continua. *Probatur* antecedens quia Arithmetica, quæ est scientia realis, demonstrat scientifice de ipso proprietates: partes autem, ex quibus componitur sunt quantitates continua, quæ sunt impenetrabiles: ergo est vnum per se habens partes impenetrabiles. *Probatur* consequentia quod primam partem, in qua est difficultas, quia scientia realis non potest habere pro obiecto aliquod vnum per accidens, de quo aliquid demonstrat: de uno enim per accidens, non datur scientia: ergo si Arithmetica, quæ est scientia realis, demonstrat de numero proprietates, numerus debet esse vnum per se.

75. Hoc est præcipuum aduersariorum fundamentum. *Respondeo* tamen negando antecedens, quod primā partem, cum consequentia suæ probationis etiā quod primam partem. Ad cuius probationem dico: ea ratione, quæ potest aliquid demonstrari de numero, posse demonstrari de quocumque aggregato per accidens, vnde si Arithmetica proprie demonstrat aliquid de numero, negandum est quod scientia realis non possit haberi de ente per accidens. Deinde certum est quod tot demonstrationes Arithmetice fieri possint tam bene de numeris diuersis Angelorum, ac etiam de numeris conflatis ex entibus diuersorū predicatorum, ac de numeris conflatis ex diuersis unitatibus quæ titutiis, aut diuersis quantitatibus. Sed tamē aduersari non dicunt numerum transcendentalē diuersorum Angelorum, aut rerum diuersorum predicatorum esse vnu per se: ergo ob illas demonstrationes non debenteria dicere quod numerus quantitatius sit vnu quid per se.

Dices hoc esse contra expressa testimonia Philosophi & Scotti variis locis.

Respondeo eos intelligendos esse de ente per accidens materialiter, non formaliter: & sane hoc videtur mihi satis clarum, quia de quocumque potest haberi definitio potest haberi demonstratio: sed certum est quod ens per accidens habeat definitionem, vt est ens per accidens formaliter, potest haberi definitionem per accidens materialiter non possit haberi vna definitione, vt de albo & nigro, &c.

76. *Obiectus* secundo Philosophum, qui hic diuīsit quantitatem in continua & discretam, tāquam in veras species.

Respondeo quod hoc non fecerit in propria sententia, quasi existimat numerum esse propriam speciem eius, sed quod ita communiter reputabatur, vnde in Metaphysica variis locis ait numerum esse ens per accidens.

Ex his patet orationem non esse per se speciem quantitatis, quia si esset, esset quantitas discreta, vt fatentur omnes. Quod si tamen numerus esset vna per se species quantitatis, tum cū Scotto & D.Thoma, quos sequitur Ruius q.9. de quantitate, & alii contra quoddam, qui id concedunt de numero, negant autem de oratione, dicendum esset etiam orationem esse distinctam speciem quantitatis, præterim si quantitas aliqua daretur, quæ esset successiva, haberet enim extensionem partium cum impenetrabilitate, & per hoc distinguetur à quantitate continua, & istæ partes essent successiva & non permanentes, ac per hoc distinguetur à numero. Vnde quemadmodum quantitas continua diuidetur in successivam & permanentem, quantitas etiam discreta diuidetur in successivam & permanentem.

Obiectus specialiter contra orationem: Nihil reperitur in oratione nisi sonus syllabarum, motus instrumentorum, quibus formatur oratio vocalis (de qua loquimur) tempus consumptum in prolatione eius, ordo syllabarum, & significatio totius orationis: sed ex nullo horum potest oratio esse quanta per se, sed tantum ratione alterius: ergo non est per se quantitas.

Respondeo negando maiorem, reperitur enim ipsa extensio syllabarum, secundum quam conuenit vni orationi ex natura sua intrinseca non posse proferri tam breui tempore materialiter, quam altera potest. Dixi autem, si quantitas aliqua daretur quæ esset successiva, quia si quantitas successiva non sit quantitas proprie loquendo, nec oratio etiā vera quantitatis species erit, quanvis numerus esset.

De

Disput. XIV. Quæst. V. & VI.

209

QVÆSTIO V.

De diuisione quantitatis in successiuam & permanentem.

Quid quætias permanens.

Quid successiva.

Quantitas successiva non est vera species quantitatis.

A Liam diuisionem tradidit hoc eodem capite Philosophus Quantitatis ut sic in successiuam & permanentem. *Quætitas permanens* est, cuius partes simul existere possunt, ut quætitas ligni, quætitas hominis. *Quætitas successiva* est, cuius partes non possunt simul existere, sed sunt talis naturæ, ut vna succedat alteri ut tempus, motus. Quæritur ergo utrum quætitas successiva sit vera species Quantitatis.

CONCLVSI O.

78. *Probabilius est non datur aliquid successiuum, quod sit quantitas aut quantum ex se, & consequenter quantitatem successiuam non esse proprie loquendo speciem Quantitatis.* Hæc videtur esse Philosophi s. Metaph. c. 13. quem sequitur Docttor ibid. D. Thomas lect. 5. Quætitas. q. 3. Auersem q. 18 Log. scilicet 3. qui dicit suam sententiam esse communiorem,

Probatur: si datur aliquod quantum per se successiuum, maxime motus & tempus, sed hæc non sunt quanta per se, ergo non datur aliquid successiuum, quod sit per se quantum. Maiorem concedit aduersarij; probatur minor quo ad primam partem primæ, quia motus nihil aliud est quæ acquisitio successiva alicuius termini, quæ acquisitio est relatio aut multæ relations continuæ, ut modo suppono: sed relatio non est quantitas; neque est subiectum quantitatis, ut patet; ergo non est quantum per se, sed ratione vel subiecti, vel termini.

Confirmatur: propteræ acquisitio alicuius formæ est successiva, quia subiectum habet latitudinem quantitativam, aut quia forma acquirenda est talis naturæ, ut non possit quoad omnes partes acquiri simul; aut quia agens, cuius virtute acquiritur forma, vult successivæ eam acquirere; ergo acquisitio formæ, quæ est motus, non habet extensionem ex se, sed ratione alterius, & consequenter erit quanta per accidens.

79. *Dices motus essentialiter ex natura sua intrinseca habet talem extensionem partium, ut non possint existere vlla ratione simul; ergo ex se est quantus & non per accidens.*

Respondeo, distingendo antecedens: habet hoc, quia ex natura sua intrinseca respicit talem terminum, aut tale subiectum, aut tale agens, concedo; si non respiceret, nego antecedens & consequenter; quamvis enim substantia petat naturaliter habere partes impenetrabiles, quia tamen hoc non petit, nisi quia petit habere coniunctam quantitatem, quæ est quid realiter distinctum ab ipsa, non dicitur esse quanta per se, sed per accidens, ergo à pari, quamvis acquisitio formæ successiuæ seu motus patet habere partes non potentes coexistere simul, quia tamen solum hoc petit ex eo, quod patet naturaliter respicere talem terminum, aut subiectum, non debet quantus esse nisi per accidens.

Confirmatur hoc: quia impenetrabilitas, quæ est proprietas quantitatis, est impenetrabilitas naturalis non supernaturalis, sed impenetrabilitas, quam habet motus successiuus, est impenetrabilitas supernaturalis etiam, neque enim de potentia Dei absoluta potest habere partes simul existentes; ergo non habet impenetrabilitatem quantitativam, & consequenter non erit quantum per se.

Confirmatur vñterius, quia si essent duæ substantiæ absq; vlla quantitate, quæ non possint simul coexistere, non haberent impenetrabilitatem quantitativam, quia non ex aliqua quantitate haberent impenetrabilitatem, sed ex eo quod non possint simul existere: sed omnis impenetrabilitas, quæ habent partes motus, prouenit ex eo quod non possint simul existere; ergo non habent impenetrabilitatem quantitativam, & consequenter motus non erit per se quantus.

Probatur minor principialis quoad secundam partem de Tempore, quia tempus non est aliud, quam motus, vel duratio eius: ergo non est quantum per se magis quam ipse motus. *Conferatur valde per duas ultimas confirmationes proxime p̄æcedentes.*

Obiiciens: Philosophus ponit motum & tempus, tanquam

species quantitatis. *Respondeo* hoc cum non fecisse ex propria sententia, sed quod ita communiter tum reputaretur, sicut etiam posuit propter eandem rationem quantitatem discretam.

Quæreret utrum locus sit quantitas. *Respondeo* in loco extrinseco ambiente corpus locatum esse duo, superficiem scilicet, & respectus continentia; & de superficie non est dubium quin sit per se quantitas continua permanentes. Respectus autem sunt tantum quanti ratione superficie, quia ratione eius habent extensionem cum impenetrabilitate naturali. *Hæc omnia magis pacibunt in Physica, vñ ostendetur quæ si natura motus, temporis, & loci.*

QVÆSTIO VI.

De diuisione Quantitatis permanentis in lineam, superficiem, & corpum.

80. *S*uppono dari lineam, quæ est quantitas unius tantum dimensionis, seu longitudo sine latitudine, aut profunditate, habens partes copulatas puncto, & superficiem, quæ est quantitas duarum tantum dimensionum, seu quantitas divisibilis in partes quoad longitudinem ac latitudinem, non vero quoad profunditatem, quæ partes copulanter lineis: & corpus, quæ est quantitas trium dimensionum, hoc est longa, lata, & profunda habens partes copulatas superficiebus. Quamvis autem multi dubitent de linea, superficiebus, & punctis, quia negant individua in continuo; tamen vñrum datur nec ne, commodius in Physica examinalimus; nec referat ad prælēs id scire, quia queritur hic tantum verum ex suppositione quod datur, sicut vera species quantitatis permanentis directe collocabiles in prædicamento.

Adverte autem per corpus non hic intelligi compositum sui substantiae ex materia & forma, nec substantiam corpoream prædicabilem in quid de omnibus substantiis completis corporeis, quod vocatur *corpus metaphysicum*, & ponitur directe in prædicamento substantiæ nec alteram partem viventis, quæ cum anima ipsum constituit, quod vocatur *corpus physicum*, & pertinet indirecte ad prædicamentum substantiæ, vt pars Physica rei directe pertinentis ad ipsum; sed, vt dixi, quantitatem trium dimensionum, quod communiter vocatur *corpus mathematicum*.

CONCLVSI O.

81. *Bene diuiditur quantitas permanens in lineam, superficiem & corpus, tanquam genus in species.* Est communissima cum Philosopho: *Probatur, quia ratio quantitatis ut sic conuenit illis, sunt enim divisibilis in partes impenetrabiles, & habent diversam specie diuisibilitatem, & diversos specie terminos copulatiuos, vt patet ex corum definitionibus.*

Confirmatur, quia si non essent diversæ species, quantitas ut sic non haberet sub se plures species, non enim haberat alias species quam has, vt patet ex dictis, & consequenter non esset genus generalissimum.

Pro solutione obiectionum aduertendum est, lineam & superficiem & esse divisibilis, & esse indivisibilis secundum diversas dimensiones: quatenus sunt divisibilis formaliter, habent rationem quantitatis; quatenus vero sunt indivisibilis, non habent. *Præterea* secundum quod divisibilis sunt, non concurrunt ad constitutionem alterius quantitatis, sed tantum quatenus indivisibilis.

82. *Vñterius aduertendum est,* licet corpus includat superficiem, & superficies lineam, non tamen tanquam partem essentialiem, sed tanquam quid necessario requisitum ad copulandas partes essentiales eius: non enim alio modo corpus continet superficiem aut superficies lineam, quia ipsa linea continet & includit punctum, aut homo vñionem animæ cum corpore: manifestum autem est quod nec linea includat punctum tanquam partem essentialiem; nec homo vñionem, si sed tantum tanquam conditionem necessaria requisitam ad copulandas suas partes. Et hinc patet quod quamvis linea includatur in superficie, & superficies in corpore, non tamen sint entia incompleta, quia nec linea includitur in superficie, nec hæc in corpore, vt aliquid per se constitutuum.

S 3 Dices:

Dices: punctum non est aliquid completum, sed incompletum, quamvis non includatur in linea ut pars, sed ut conditio necessaria ad copulandas partes; ergo quamvis linea non includatur in superficie, nisi ut aliquid copulans suas partes, tamen erit quid incompletum non secus ac punctum.

Probabile
est lineam
& superfi-
cem non
esse entia
completa.

Respondeo, propter hanc posse probabilissime defendi oppositum conclusionis, nempe lineam & superficiem non esse veras species & completas quantitatis ut sic, que est ens completum. Negatur tamen consequentia, & disposita est, quod punctum habeat tantum rationem termini copulantis, & propterea indirecte tantum habet reduci ad prae dicamentum istius rei, cuius partes copulare debet. Linea vero, & superficies prae ter rationem termini copulantis, quem habent ut sunt indivisiibiles, habent divisibilitatem quantitatuum, ratione cuius ut tales sunt entia completa per se quanta, licet, ut indivisiibiles, sint entia incompleta.

83. Obiectus primò: una species non includitur essentialiter in alia specie sibi opposita: sed linea includitur essentialiter in superficie, & utraque in corpore: ergo non sunt diversæ species.

Respondeo distinguendo maiorem: essentialiter, id est tanquam pars essentialis, transeat; quamvis hoc ipsum non sit certum, quia multi non adeo improbabiliter tenent mixtum constitutum intrinsecè & essentialiter ex elementis, que tamen distinguuntur specie ab illo, & opponuntur ipsi: essentialiter, id est tanquam aliquid ex natura sui requisitum ut sit, nego maiorem, & similiiter distinguo minorem.

Obiectus secundò: duæ superficies sunt penetrabiles, & idem est de duabus lineis: ergo non sunt quantitates. Respondeo distinguendo antecedens: si applicenter quatenus indivisiibiles, nego: si quatenus indivisiibiles, concedo antecedens, & distinguo etiam cōsequens: quatenus sunt indivisiibiles, concedo; quatenus indivisiibiles, nego.

Linea su-
perficies,
corpus su-
perficies in-
fimæ.

Quares utrum corpus, superficies, & linea sint species infimæ vel subalterne. Respondeo cum communissima scientia, esse infimas, quia non habent sub se alias species. Dices: linea curua & recta distinguuntur species, sicut & superficies concava & plana. Respondeo negando antecedens, quia differunt tantum accidentaliter sicut homo albus & homo niger: eadem enim linea quæ est curva, potest esse recta, & è contra.

QVÆSTIO VLTIMA

De proprietatibus Quantitatis.

Prima pro-
prietas
Quantita-
tis non ha-
bere con-
trarium.

84. Prima est non habere contrarium, & hæc communis est ipsi cum substantia, & patet quia nulla est forma, per quam expellatur quantitas à suo subiecto: ergo non habet contrarium propriè loquendo. Probatur consequentia, quia contraria proprie loquendo nata sunt le iuicem expellere ab eodem subiecto inhaesione.

Secunda pro-
prietas, etiam communis ipsi cum substanciæ, est non suscipere magis & minus: licet enim possit extendi, & diminui quoad extensionem, non tamen potest intendi aut remitti, sicut potest calor: neque enim sicut aqua dicitur esse magis & minus calida, ita homo dicitur esse magis aut minus quantus, saltem quoad intentionem.

Dices: sicut ex eo quod plures gradus coloris essent in eodem subiecto, diceretur istud subiectum magis & intensius calidum: quare ex eo quod essent plures partes quantitatis in eodem subiecto non diceretur magis quantum quoad intentionem?

Respondeo, quia tūm subiectum dicitur habere intensiorem formam, quando potest perfectiore intensiue effectum producere, aut quando forma communicat ipsi perfectiorem intensiue effectum formalem. Sed ex eo quod quantitas maior, seu plurimum partium sit in subiecto, neque subiectum potest perfectiorem effectum intensiue producere, ut patet, neque recipit effectum formalem perfectiorem intensiue, non enim recipit aliud effectum quam impenetrabilitatem, aut extensiōnem partium in ordine ad locum, sed tandem omnino impenetrabilitatem haberet a duabus partibus quam haberet a centum: ergo

quoad impenetrabilitatem non reciperet perfectiore effectum intensiue. Extensiōnem autem maior in ordine ad locum non est perfectior effectus intensiue, sed extensiue, ut patet.

Tertia proprietas est esse æquale vel inæquale, & hanc dicit Philosophus maxime propriam, quia omni & soli prietas esse conuenit. Debet autem intelligi de qualitate & inæqualitate in rigore, quam scilicet habent res in extensiōne partium impenetrabilium; alias vñus calor dicitur æqualis alteri, & vñus Angelus dicitur inæqualis in perfectio ne alteri Angelo.

Quarta proprietas est habere positionem partium in ordine ad locum: quod deber intellīgi de aptitudine, quam habet quantitas ad occupandum locum circumscriptiū.

Quinta est esse mensuram, hoc est aptum ad certificandum de magnitudine molis aliquid.

Sexta est esse diuisibile in partes impenetrabiles.

Præter quas forte sunt aliae proprietates, ut rarum & densum, alperum & lene: quamvis enim Philosophus non fecerit mentionem de illis, non propterea sequitur quod non sint, quia non voluit omnes eius proprietates numerare.

DISPUTATIO XV.

DE RELATIONE.

Ecce QVOR hic ordinem Philosophi, qui prius tractare voluit de Relatione, quam de Qualitate, quod in præcedentibus multa dixerit, ad quorum notitiam valde conduceret tractatus de Relatione.

QVÆSTIO I.

Quid sit Relatio Prædicamentalis huius Prædicamenti, & de variis Relationum divisionibus

1. **R** Elatina sunt quæ referuntur & ordinantur ad aliud, & Correlativa sunt quæ ad se inuicem referuntur, & ordinantur, ut Pater & Filius, duo similia inter se: illud vero, quo mediante formaliter relatiuum refertur, est relatio. Quia verò quædam sunt quæ necessariò & ex natura sua ita referuntur ad aliud, ut non possint esse quin referantur & ordinantur, quia habente necessariam connexiōnem cum sua relatione, ut scientia refertur ad obiectum, potentia ad actum, creatura ad creatorē, & quædam vero referuntur accidentaliter tantum, ita scilicet ut possint non referri, ut Petrus referri per modum causæ ad Paulum & permodum similis ad Ioannem: Hinc relatio ut sic, potest diuidi in relationem identificatam realiter suo fundamento, & in relationem distingtam realiter à suo fundamento.

Rursum quia ex relationibus distinctis realiter à fundamento quædam sunt, quæ necessariò surgunt posito fundamento & termino, & aliquo alio priori ad ipsas relationes, quod non sit actio productiva eorum, ut est similitudo duorum alborum, & æqualitas duorum quantorum; quædam vero alia, quæ non necessariò sic oriuntur, ut est via materia ad formam; propterea relatio separabilis à fundamento potest diuidi in relationem intrinsecas aduenientem, & extrinsecas aduenientem intelligentio per relationem intrinsecas aduenientem, illam quæ licet accidentalis sit fundamento, necessariò tamen sequitur ad aliquid prius, quod non sit actio productiva eius: & per relationem intrinsecas aduenientem illam, quæ accidentalis etiam est fundamento, sed non tam necessariò sequitur ad aliquid prius, quod non sit actio productiva eius. Neque in hoc est aliqua difficultas præter illam, quæ est, utrū dentur huiusmodi relationes extrinsecas aduenientes, de quo postea.

2. Nota secundò, relationes communiter diuidi in transendentiales, & prædicamentales. In explicacione autem membrorum huius divisionis mire differentiuntur auctores. Caietanus, quem sequitur Fonseca, Combris, & Masius, dicit transendentiales esse, quæ respicit dicamentum talis.